

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrében egy és fél iven jelenik meg. — Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postal úton külön a Vasárnapi Ujságra félfévre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. uj pénzben. — A Vasárnapi Ujság a Magyar Sajtóval együtt (a Politikai Ujdonságok nélkül) félfévre 10 ft., évnegyedre 5 ft. uj pénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó.

Révész Imre.

(Szül. 1826. jan. 14.)

Minél ritkábban találkozunk az életben oly férfakkal, kik úgy indulnak el a szigorú önbírálás után választott pályán, hogy uroktól előbb mind az „öt talentomot“ magukhoz veszik; s minél ritkábbak azon „hiv szolgálók“, kik az öntudatosan kitűzött célért, lankadni nem tudó kitartás- és szorgalommal fáradsz és küzdenek, hogy mikoron számadásra állanak elő, tiz talentomot hozzanak az ötért (Máté XXV.): annál nagyobb elismeréssel kell viseltetnünk Révész Imre iránt, kiből ezen ritkák egyikét, a szép talentommal megáldott, s arra épített alapos tudományával magasra emelkedett, jellemében tiszta és erős, s mindezekért közbecsülésben álló férfit, mutatjuk be olvasóinknak. — Révész Imre, az Istenen kívül

önerejének köszönheti azon polczot, melyen áll. Ő maga fej-tette magát azzá a mi, s ez, azon szerencsét adá neki, hogy ön-állóságát semminemű tekintetek nem kísértgetik. Tanulni nem a szülők buzdítása készteté, mint anyiuunkat. Atyja Révész Pál (szegény fehértói jegyző), elhalván mel-lőle, kilencz éves korában, anynyira a szó teljes értelmében árván maradt, hogy még oly pártfogója sem akadt, ki ha nem vagyonával is, legalább tanácsával gyámolitotta, irányt adott volna életpályájának. Saját örökségére sem támaszkodhatott pedig, mert az nem állott egyébből azon nyomoruságnál, mely e nagyvilágba oly korán kutasztított gyermek, az elhagyatott árva mellé, vezetőül szegődött. Szándékosan mondjuk: vezetőül; mert míg másokat hisérni szokott a nyomor: neki vezére volt az, s utat nyitott előtte azon a pályán, melyen most oly szép jövőt ígérő sikerrel halad előre.

A nélkülözés, az inség, az akadályok, melyekkel már a kisednek küzdenie kelle, nemcsak nem lankasztották, sőt fo-

kozták és edzették, lelki ugy, mint testi erejét. Hágyermekkorában a rokonok egyszer-másszor az asztalhoz nem bocsáták irni: egész resignatioval térdelt a tiszadobi rongyos padka mellé; s ott tanulgatá húzgálni azon betüket, mikkel nekünk már is annyi tanulságost irt. Ha az atyai ház és családi kör oly édes és feledhetlen örömei, reá nézve tiltott virágok voltak: annál mélyebben merült tanulmányai közé, s ott keresett és talált kárpótlást, a musák léleknevesítő társaságában. Ha alacsony és szegény sorsa, megvónák tőle azon előnyöket, melyekben a társadalom a rangot és vagyont részesíteni szokta: eszével akarta magát felvivni azon magasságra, s tudományában akart szerezni magának oly gazdag-

ságot, melylyel a születés fénye és földi kincs ragyogványa soha fel nem ér; bölcs Salamonnal tartván, hogy „boldog ember, a ki megnyeri a bölcseséget, mert jobb ennek kereskedése az ezüstnek kereskedésénél, az ő balján gazdagság és tisztesség, s az ő utai gyönyörűségnek utai.“ (Péld. 3.)

Mi siker koronázá a megtörhetlen lélek szilárd kitartását? e kérdésre feleljenek helyettünk a tények.

1844-ben, — Révész akkor 18 éves volt, — a magyar kir. egyetem egy pályakérdést tűzött! Európa tudósai elé: „Mi az oka, hogy Magyarország fenáll, és nem enyészett el, mint a hunok, gepidák, avarok és más népek által a Duna és Tisza mellett alapított birodalmak? *”) S a gyerkőcz tanuló, — ki már ekkor hallotta hírét a kigyót bölcsőjében eltépett Herculesnek, — elég vakmerő volt e kérdésre pályázni; ámde

RÉVÉSZ IMRE.

*) A kérdés így volt feltéve latinul: „Indicare causas, cur regnum ab hungaris saeculo nono in Europa conditum validius constiterit, ac alia regna, tempore migrationis gentium ab Hannis, Gepidis, Avaribus, caeterisque populis ad Danubium et Tibiscum fundata?“

nehány hónap múlva műve beadása után, csakugyan megbánta tettét, s vissza akarta venni, azelőtte már ekkor csekélynek látszó pályamunkát; azonban — a bírálók készen voltak, a jutalom kihirdetett, s a nyertes a pályások közt Révész Imre lón! — E művéről szólva írja egy ösmerésének: „ha mostani eszemmel nézem: nyomorult silányság az; de szép tárgyánál fogva még ma is édesdeden emlékszem reá.“ — Igaza van Senecának: sokan elérhetnék a bölcseséget, ha oly könnyen el nem hinnék, hogy elérték azt! — Látjuk, hogy Révész nem fog e könnyen hívők közé tartozni. S ép azért, a szerénységnek e négyszemközt tett szigorú nyilatkozatában, ki ne ösmerne rá, a valódi bölcsesség biztos zálogára?

Hányat nem ragadott volna magán kívül ez Európa előtt odanyújtott koszorú? A mi 19 éves ifjunk homlokát nem kábitá el. Kettőzött szorgalommal irányá tanulmányait a nemzet történelmére, melynek ősi dicsősége iránt csaknem a rajongásig fokozott tisztelettel viseltetik. S irodalmi látkörének, e téren úgy, mint általában, szélesbitésére, igen kedvező módot és alkalmat szolgáltatott neki azon körülmény, hogy a debreczeni főiskolában (melynek minden osztályait kitünő előmenetellel végzé) az olvasó társulatnak több évig választott könyvtárnoka, majd iskola pályája utolsó két évében, a collegium gazdag könyvtárának is őrzője és buvára volt.

A könyvek olvasása azonban nem elégíté ki az ismeretszomjas ifju vágyait. Önmivelésének egy új szakát akarta megnyitni s azt utazással kezdeni, melynek oly hatása van a lélekre, hogy, mint Chateaubriand mondja, valakit csak megérint, már nemesíti. Utazás nélkül alig is lehet befejezett miveltség. Ez után vágyódott Révész is; s daczára annak, hogy még iskolái bevégezte előtt, elébb szentmihályi, később balmaz-ujvárosi lelkésznek meghivatott: 1851-ben külföldre elindult. Bécsben kellett engedélyt és utlevelet kérni. Azt mondták: elvárhat az után félesztendeig is! — Visszafordula? Nem! Azt felelte: tehát várni fogok félesztendeig. S e félét a császári könyvtár buvárlásával tölté el, kutatva és tanulmányozva abban a nemzetünk történetére vonatkozó codexeket, régi magyar nyomtatványokat és kéziratokat ép oly szorgalommal, a mily hiven látogatta másfelől az ottani theologiai intézetet.

E közben a félév eltelt, utlevelet pedig ez idő alatt sem nyerve, kénytelen volt haza jöni, s később, 1852. tavaszán kiadott utazási engedélye, már balmaz-ujvárosi lelkészi állomásán letelepedve találta.

És így tán már igénybe sem vette a későn érkezett passust?

Nehány hét múlva, vándorbottal kezében, uton találjuk a hivatalát odahagyott, tapasztalás után sovárgó fiatal lelkészt, Németalföld felé; s Hollandiát, Belgiumot, Helvetiát s az ausztriai birodalom több tartományát beutazván, mindenütt a tudományos életet, a könyvtárakat, s azokban a hazánk és nemzetünkre, s hitfelekezetére vonatkozó adatokat tette figyelme legfőbb tárgyául. Utjának több pontjáról, az akkori „Magyar Hirlapban“ terjedelmes közléseket adott ki. Lombard-Velenczében befejezván utazását, Trieszten, Laibachon és Bécsen keresztül visszatért ujjvárosi hűveihez, s kedvenc tanulmányaihoz. A Magyar Hirlap, Pesti Napló, Magyar Sajtó, Uj Magyar Muzeum, Sárospataki Füzetek, Protestáns Egyházi és Iskolai Lap, — melyek közül többnek, éveken keresztül rendes munkatársa volt, — igen számos értekezést, szigorú és alapos bírálatot hoztak tőle, leginkább a hazai történelem és nyelvészet köréből; valamint több rendbeli papi dolgozatai is jelentek meg. Nagyobb önálló munkái pedig:

1. *A protestáns egyház-alkotmány alapelvei.* 1856.

2. *Vélemény a magyar prot. egyházalkotmány főpontjai felett.* 1857.

3. A pesti theologiai intézet tanárainak felszólítására minden díj nélkül fordította: *A theologiai tudományok encyclopaediáját és methodologiáját.* Irta Hagenbach. 1857.

4. *Erdősi János magyar prot. reformator stb.* 1859.

5. *Etel laka, vagy Etele hun király birodalmi székhelye stb.* 1859.

Mindezeket a tudományos bírálat érdemök szerinti elismeréssel fogadta, szerzőjüket pedig a magyar tudományos Akadémia azon méltó kitüntetéssel jutalmazá, hogy történelmi osztályába közakkor tagul választá.

Nincs miért késedelmeznünk azon biographiai adatok fölött, hogy Ujjvárosról két évi otthagás után Szentessre, onnan szintén két év múlva debreczeni lelkészszé hivatott, s 1856-i május óta itt hir-

deti ihletett ajakkal az urnak igéit. Inkább akarván jellem-mint életrajzot adni, azon körülményekre fektetünk nagyobb súlyt, melyek a karakter vonásait emelik ki. S ezért még két körülményt említünk fel. Révész Imrét már két tanári székkal kínálták meg. Debreczenben a magyar irodalom, Kecskeméten a theologiaéval. De ő nem azért pap, hogy legyen miből élni, hanem lelkész hivatásból, és nem hagyja el az oltárt, mely mellett az Urnak és a tudományoknak áldozni oly jól összefér. És ő egészen, és csupán e két tőnek akar élni. E miatt történt az is, hogy 1856. óta minden díj nélkül vitt egyháskerületi aljegyzői hivataláról is legközelebb lemondott. De hiába. Több mint háromszáz egyház szavazata ugy kívánta, hogy foglalja vissza előbbi helyét, s ő, engedve a bizodalom és körülmények igényeinek, ismét a jegyzői székből ül.

Végezni akarjuk a rajzot, melynek koránsem itt volna befejezése, ha mindazt el lehetne mondanunk Révész Imréről, a mit ismertetői tisztünk szerint fel kellene hoznunk, hogy a kép, melyhez kezdtünk, tökéletes és egész legyen. De e tekintetben határ van előttünk, melyen átlépünk esuttal nem lehet. Szabad legyen azért vázlatunkat egy szelleműs író bírálatával rekeszteni be, ki a Szent István-társulat által kiadott életrajzgyűjtemény II. kötetében Révészünkről így szól: „Íratai nálunk ritka alaposságú történelmi s kritikai tanulmányairól tanuskodnak; melyeknek valamint férfias és szabatos nyelve és irálya, széles és kimerítő olvasottsága, Révészt méltán irodalmunk kitünőbb férfiai sorába emelik, mint kitől még szintén igen becses munkákat várhatunk, miután jelenleg is, a hivatásából folyó sűrű elfoglaltság között, a magyar protestáns egyház és egyházi irodalomtörténet megírásán fáradozik, mit irodalmi élete kitünő céljául tűzött ki, s melynek megírására, vallásfelekezetének bizonyára egyik legalkalmasabb férfja.“

Teljes hitünk, hogy Révész Imréről el fogja mondhatni a magyar reformált egyház: „Ez az én szerelmes fiam, kiből megviszaltattam.“

Békési Szathmári Károly.

Mohács.

Fűzfás Tiszaparton, tábor közepében,

— A népe lehetne vagy negyvenezer —
Áll Zápolya János bő sátora, szépen
Felütve a sikon, Szegedhez közel.

Sátorban a vajda fényes lakomát ad;
Óreg kapitányok s ifju daliák
Széltére üritik együtt a kupákat;
Fejökbe a jó kedv s bor mámore hág.

— Hát egy hegedős sincs? — felszólal a vajda,
— Egy sincs, ki minékünk most zengene dalt:
A lányka szerelmét epedve, sohajtva,
Vagy lelkesedetten bajnok-diadalt?

— Hát egy hegedős sincs? — vendégei szólnak,
— Szolgák ide gyorsan egy énekelőt! . . .
Még jól ki se mondták s egy roskadozó agg
Ott áll közepettök, a vajda előtt.

— Dalt mondják urak? dalt, mely lelket emeljen,
S behasson a szívek mély rejtekibe?
Elmondhatok egyet, egy ujat, a melyen
Majd lelketek is sir, Mohács a neve.

Ujjongnak az ifjak, suttognak a vének,
Egy arcz besötétül, másik kipirul,
A vajda meg int s így gyöngyödzik az ének
Az őszhaju lantos agg ajkairul:

„Gyors hírnökeit szétküldözte királyunk,
Ez hangzik a völgyön s bérz ormairul:
A kontyosok ellen harczolni kiálljunk,
Otthon ne maradjon se szolgál, se ur!

Egy kard se heverjen gyáván a hüvelyben,
Készen legyen a kürt, ij és buzogány,
A férfi családját megvédeni menjen,
Biztassa, bocsássa ifját a leány.

Hanem mi magunkban: hol volna segítség?
Fegyverre ki nem korcs, ki honfi, vitéz,
Gyorsan fel! az ellent kiüzni segítsék,
A késedelem csak bajt bajra tetéz.

Bátran ha kiállunk, mind, egy akarattal,
Lehetne-e másé? mienk a diadal . . .
Fel hát! esze nélkül megy majd haza a tar . . .
Eljen, ki derék és veszszén, ki czudar!

Zajongnak az ifjak, suttognak a vének :
— Eljen, ki derék és veszszén, ki czudar!
A vajda sötétül . . . jelére kezének
Pendülnek a hurok s így hangzik a dal :

„Hallottuk a hívást völgyekbe, hegyekről,
Vészt hírleni láttuk a vérlobogót,
S jöttünk a királyhoz, jöttünk tömegestül,
Vérrel lefizetni a honfiadót.

A bajnok a kardot s kopját suhogatja,
Kézben vagyon a kürt, ij és buzogány,
Biztatja, bocsátja a gyermeket atyja,
Férjét a derék nő, ifját a leány.

Tábort hogy ütöttünk szemközt a törökkel,
Virágteli sikon, Mohácshoz közel,
S néztük: ki maradt honn? csatázní ki jött el?
Mindösszse valánk vagy huszonhatezer.

Huszonhatezer? hát csak ennyi magyar van?
S a százezerek meg a milliomok,
Osztözva örömben s elbujva a bajban,
Csak ronda herék? csak névvel magyarok? . . .

Indul a maroknép, előtte királyja,
Szemközt a török had hullámaival;
Szélvész megy utánok és azt kiabálja :
Eljen, ki derék és veszszén, ki czudar!

Zajongnak az ifjak, suttognak a vének :
— Eljen, ki derék és veszszén, ki czudar!
Megdöbben a vajda . . . jelére kezének
Pendülnek a hurok s így hangzik a dal :

„Miért keseregsz oh nemtője Mohácsnak?
Vajjon mit akarnak itt e keselyűk?
Ily végtelen öblös mély sirt kinek ásnak,
És a Csele árja mért vérbevegyült?

Hol vannak az ifjak, a lángszemű hősek,
Kik lelkesedetten száguldtak elő?
És férfaink az edzettek, erősek,
Kikért eped és sir a gyermek, a nő?

Ércizmu leventék a drága hazából
A kiknek ütése mindegyre talál?
Hatalmasaink : a zászlósok, a nádor?
S népünk szemefénye az ifju király?

Ne kérdd hegedős, oh ne kérdd! — felel a szél,
Nem látod-e itt a sok holttetemet?
Nem hallod-e a nagy sirból mi panasz kél
A nemzeti nagy lét romlása felett?

Ne kérdd . . . hanem indulj sietve Szegedre,
Hol Zápolya dőzsöl ép bajnokival,
Állj meg középtők s kiáltd füleikbe :
Eljen, ki derék és veszszén, ki czudar!

Elsápad a vajda s együtt vele népe,
Elhallgat a lant is, véghangjaival,
Bedőfve a gyilkot mindnyája szívébe :
Eljen, ki derék és veszszén, ki czudar! *Illésy György.*

Fehérhegységi utliképek.

(A CSALLÓKÖZI UTLIKÉPEK IRÓJÁTÓL.)

Második rész.

Lefelé Szakolezától Dévényig.

(Folytatás.)

VI.

Gajar, földalatti börtön. Kiripolcz, népünk helyadomái. Malaczka. Francia és német helyismeret. Marmont tábornok memoirjai. Nagyuraink palotái. Egy záda. Jakab és Magyarfalva, Csötörtök, Láb, Zohor, Hochstettno. Outokár rétje és háborúi. A vidék története, lakosai jellege és viselete. A falusi dandy, a népdívat. A vidék népfajai és természeti különbségei. Dévény és Ujjalu, régi váraik. Ismét egy pogány temető. Természeti ritkaságok. Vártörténetek. Batori végrendelete. A felvilágosodott kor és nép barbársága. Garák kigyója. Magyarország kapuja.

Nagy-Lévárdon tul, hogy a vidék oldalvást fekvő helyeit is lássuk, ismét egyet kerülve kis Lévárdon és Gajaron át veszszük

utunkat Malaczkanak. *Gajar* amolyan falusi mezőváros, piacán újabb nagy temploma áll és még egy régibb kisebb gótegyház. Sajátságos curiosum ezek között az itt képben előállított tárgy (Lásd a tulsó lapon). Első tekintetre mindenki rá ismerhet ugyan benne azon oszlopra, mely országsszerte régibb városaink vásártérén látható, igen jellemző eredeti eszmerokonsággal egyiránt a kiváltságos városi vásárjogot s a bitófát képezve : mintha t. i. vásáraitkon a vevés és lopás elválhatlanul egymással járó esemény volna. Oszlopunk a többinél, melyet valaha láttunk — láttunk pedig sokfélét mi, és látbattak bizonyára mások is, kezdve a keresztes gót toronyalakutól, egész a kivont kardot kézben tartó faoszlopig — azért tünt fel sajátosságabbnak, a miért mindjárt képét is adtuk, mert az obligát vasnyaklókon kívül, melyek mind a négy oldalán most olytétlen szomorun fityegnek, melléje a gondos praktikus polgárok azonnal egy kis compendiosus fogházat is igen czélszerűn (!), mint látni, alkalmaztak. Ezt képviseli ugyanis az oszlop aljában látható féltonna alaku téglalobozat. Belől alig egykét lábnyi mély, mind a két végén pedig nyilva vasráccsal záródik; úgy hogy a szerencsétlen tettes benne kinos guggoló állásban, mint valami kalitkába zárt fenevad mindenfelől volt látható.

A következő falu, mely már Malaczka városának mintegy külvárosaul szolgál : *Kiripolcz*. Ügyes nyelvész legyen szintén, hogy a csodálatos név eredeti *Kirchplatz* jelentésére rá akadjon. A látott vidék több hasonló nevei, mint Rohrbach, Haszprunka (*Heiszbrunn*) *Kiripolcz* (*Kirchplatz*) nevei mutatják, hogy a vidéket már német gyarmatok is lakták egykor. Mikor! A magyar határörsségekkel együtt vagy azután? Ki tudná megmondani? Elég ha még a történet annyit is mond végre, hogy *Kiripolcz* *Kirchplatz* nevét megfejtethjük. A Pázmányféle régi plebaniák összeírásában ugy jelenik meg e hely, mint a mai Malaczka akkori plebaniája; innét tehát neve. Kistemploma is gótépítészeti elemekre mutat.

Különös hogy ily, mégis csak dicsőbb historiai visszaemlékezéseknél — mint például ez itt, mely mutatja, hogy a kis falucska jóval régibb mint a mellette nagyra nőtt mezőváros, — holmi sehonnai helyadomák sokkal élénkebben tartják fel magukat. Igy tudja a vidék nagyja és kicsinyje *Kiripolcz* azon adomát, melyet már Bél is több mint száz év előtt felőle tudott, hogy ott disznók patkolják a lovakat; — valamely magyar faluról szól ellenben, ha jól említem, hogy ott a verebeket patkolják; mért? — Az előbbinek egyszerű megfejtése : hogy a falu egyik örökös kovácscsaládjának neve tótul disznó, azaz *Szvinya* volt; de jórógen lehetett ez is, mert már Bél is csak mint egykori történetet említi. Összefügg e ezzel a szomszéd városka nem kevésbbé aesthetikátlan *Malaczka* nevének magyar jelentése? Szerencsére megmenti, ha nem a városnak *Kiripolcz*ból, legalább nevének a *kiripolcz*i adomából származását, valami *Malina* vagy *Malicska* (kicsinyke) nevű mellette folyó patak. Valóban örülünk, hogy ily jó expedienst találtunk neve becsülete megmentésére, melyet minap ugyis, ki hinné? igen meghurczolt a világirodalom; az egyszer pedig egyiránt a szeles franczia, mint a nagyon is alapos német helyismeret ugyancsak lőtte a bakot vele.

Midőn ugyanis, néhány év előtt a lapokban s azokon kívül *Marmont* franczia tábornok nevezetes *Memoirjai* oly nagy lármát ütöttek, születésök története leírásában megemlíték a franczia lapok a többi közt, hogy a napoleoni hires marsal munkáját halála után végrendeletileg egyidőre herczeg *Pálffy* malaczka kastélyában tétette le. Vagy hogy csak ezt akarták legalább mondani ezzel : „*chez le Prince Palsy a Malsi*“ — (mindjárt egyben rim is). Mire az *Augsburgi* nénike világtudományában nagyon fölháborodva, sietett megjegyezni, hogy nem jól van e helyett : „soll heissen *Pálfi* (mit mi *Pálffy*-nak irunk) in *Malaski*.“ (!) Si tacuisses!

Marmont irata vezet be ekkép akaratlanul is mindjárt *Malaczka* legnagyobb nevezetességébe, a hg. *Pálffy*ak itteni várkastélyába; melyet ugyan nem egy franczia tábornagy kétes becsü iratának posthumus végzete, vagy írója itteni gyakori tartózkodása tett híressé. Tábornagyok és fejedelmek egész sora lakta és látogatta a malaczka kastélyt már azelőtt is azután is. Ez már azonban azután összes nevezetessége is; mert maga a kastély, legyen magában bár mily csinos, kényelmes és tág, de azért még igen távol áll egyik legelőbbkelő herczegi és főuri családunkat megillető palota eszméjétől. Valljuk be, mert hisz naponként látjuk : hogy honunk aristocratiája e nemében is, nem mondom a monumentalisszerű palotáknak, de csak a magasabb izlésnek, fény- és disznek, mely őket

megilleti, megfelelő kastélyoknak, igen igen szegény. Az egész országban is összevéve talán alig van három vagy négy palotája, mely el nem enyésznek, ha oda állítanak bár mily főváros külvárosának bor- és sörházai közt. A kisebb vagy nagyobb, rendezett vagy elhagyott kertek, parkok s a megettök álló latifundiumok, uradalmak, gyakran persze egész fejedelemségek, azon háttér csupán, mely az egészet szemünkben annyira emeli, oda gondolva, még különösen a szomszéd szalmagunyhót vagy szerény tisztlakot. Ámbár a mi a kerteket és parkokat illeti, ezen tekintetben is a múlt század óta nyilván inkább vissza, mint előre haladtunk. Emlékezzünk csak az akkori eszterházi és gödöllői kertekre; hol kerekedett azóta párjuk? de mennyi veszett ki ellenben azóta az akkoriak közül! — A historiai visszaemlékezés (igaz, a legszebb és legbecsesebb disztivénye a világnak, mert e nélkül a legfényesebb monumentális mű is Aesop meséje üres álarczához hasonlít nekünk), és nem a művészet, izlés vagy fény az, mi egyedül mind ezen régi várkastélyainknak érdekét és diszt kölcsönöz. S ez a malaczkai kastélynak is főérdeke.

Folytatás következik.)

gyermek-kedélynek, a gondolatok és elszánás merész szökellésének. — Azt mondják, a szellemek egyenlő foglalkozás mellett egyenlően járnak el. Soha sem látszott nekünk ez igazság igazabbnak, mint a grófné játéka alatt, ki csakoly virtuós a maga nemében, mint a művészet felkentjei, kiknek az rendes foglalkozásuk. Midőn az egymásra halmozott, szebbnél szebb, és eredetinel eredetibb csárdásokat, oly kitartó erővel és mindig emelkedő tüzzel játszá, hogy szívünk az örömtől, mint egy tele pohár, felgyöngyözött: úgy tetszett nekünk, mintha egy szelleműs költő ábrándjait hallanók, mintha egy jó szavaló, Petőfi „Szerlem gyöngyei“-nek rózsáit, a közönség közé szórná, csak töviseit tartva magának, hogy azok idegen szívet ne vérezenek. De azt még se gátolható meg, hogy a mi szívünk is ne vérezzék — miután ma mindenben oly együttérzünk!

Ki a magyar népdalokat tartósabb figyelemre méltatta, tennie kellett azon észrevételt, hogy azokban a lyrai érzés, a „hősies“ fellett tulnyomó; — mintha a beszédnek sohasem volna szabad olyan erősnek lenni, mint a tettnek, mintha az ujjak éle, a kéz sulyától kü-

Gróf Nákóné és czigányai a nemzeti színpadon (az april 3. és 4-én tartott műkevelői előadásokon).

Gróf Nákóné és czigányai.

A mi fametszőnk, ki egyébkint igen derék ember, nem lehetett jelen abban a „horvát“ hangversenyben, melyet „magyar“ főrangnak adtak. És csakis ennek a „tudánkivüli“ hibának tulajdoníthatjuk, ha képünkön a lelkes grófné nem egészen az a kedves jelenség, a milyen ő valósággal; és hogy barna démonai olyan puskaaporosok, mintha most jöttek volna a nagyidai veszedelemből.

Nem is a mi fametszőnkéről akarunk mi most szólni, ki maga sincs azóta magával megelevedve, hogy a magyar dalok zongorakirálynéját színről színre nem látta s derék rajzolónk vázlatát hibében vissza nem adhatta: de azokról a tündérujjakról, melyeknek legkisebbikében több magyar hangidom (rythmus) van, mint egy rakás szélnek eresztett versben.

Nem lehet magyar az a példaszó: „add az ördögnek a kis ujjadat, egész kezedet fogja kívánni“; mert angyali sziveknek sem lehet szerényebb kívánságuk, mint annak a diszes közönségnek volt, mely a grófné játékát két ízben hallotta. Kivételem nélkül megszerettük szellemét, azt a tösgyökeres magyar lelket, mely dalaiból hozzánk szólt; azt a nemes, büszke, bánatos majd vidám, mély lelket, mely a zongorán hangot adott a legfájdóbb nemzeti érzelmeknek,

lönböznek. Innen van, hogy a magyar népdalban, az is az egyéni érzület hangjában jelen meg, a mi abban drámai. Csak egy tökéletes néprománcz adhat ahhoz mértéket, hogy kell a magyar dallamban a kedély lágyságának az erő teljével vegyülni — a kevésbé nemes ércznek az aranynyal, hogy ez utóbbi tartós legyen és ne kopják. S ezt a kedélylágyságot, az érzés ez erőteljét, a vegyítés e magyaros izét vontuk mi el a grófné játékaiból — mézet, méhek, a virágból.

De midőn bűvös kis ujjai hatalmáról szólunk, nem szabad megfeledkezni a szemekről sem; nem azért, hogy azokról valami ügyetlen bókot mondjunk, de hogy mint intézi azok csillagjárásával hat démonának (kik közt a klarinétos legklarinétosabb) figyelmét, vonóját, czimbalom-ütőjét, és tüdejét — mely utóbbi a klarinétos érdeme. A zenekar-igazgató pálczája, a hármónia és szépség oly tökéletes vonásait nem írja le soha, mint e démonoknak parancsoló és mégis oly kedves szemek. Ugy igyekeznek azok utána, oly hévvel és renddel, mint a rohanó katonák a zászló után. És akkor már nagy a veszedelem, a primás csak úgy szoritja a hegedűt álla alá és a vonót a hegedűhöz, és csak úgy bámul — a többiek meg ő rá — ha a lelkes grófné, szeme intését nem eléelve, fejének egy bájos bólintásával ad a szempillák szikráinak ihletést és

elevenebb tüzet, melynek világánál a zene olyan kottáit olvassák, melyeket papirosról olvasni tán nem is tudnának. Sokat hallotunk olyan kottatartókról, melyeket uralkodók nagy művészeknek adnak, s melyek rendszeren ezüstből szoktak lenni. Hanemha szabad itt ezt a hasonlítást tennünk, azt mondhatjuk, hogy soha hat cigánynak gyémántabb kottatartója nem volt, mint a grófné szemei.

És ha a grófné ezt bóknak venné, engedje — bár uralkodók nem vagyunk — hogy e gyémánt-kottatartót nála hagyjuk, mint egyik magyar zongoraművésznél, ki a legelsők közé tartozik. Székely József.

Képek Egyiptomból.

I. A Rhamazán-ünnep Kairóban.

A Rhamazán azon ünnep, a melyben Allah a szent könyvet, a Koránt, a mahumedán hitrege szerint Gábiel arkangyal által híveinek felvilágosítására és boldogítására elküldé.

Ezen ünnepet a hívőknek szorosán meg kell tartani; de ha valaki ez alkalommal beteg, vagy nagy utat tesz, a szertartásokat a következő hónapra halaszthatja.

A Koránban ezen ünnepről ily utasítás van: „Éjjel tehetitek azt, a mit Isten megengedett; egyetek és igyatok; de midőn elérkezik a hajnal első sugara, a midőn a szem a fehér fonalat a feketétől már megkülönböztetheti, akkor böjtöljétek s járjatok templomba.”

E parancsolat következtében a Rhamazán ünnep a szigorú böjt és farsangi vigalmak vegyitékévé vált. — A különben józan és házas erkölcsű muzulman, a ki a nappal kél fel ágyából s a nappal nyugszik le, feleségének vagy feleségeinek nagy boszuságára, egyszerre a szó teljes értelmében korhely kezd lenni. Egész éjjel a korcamát és kávéházat járja; olvasatlanul iszsa a méregerős kávé, arra rá a kellemesen hűsítő citromvizet; későn éjjel,

egészen elfáradva vetődik haza, nappal roszkedvű, zsémbes, házsártos, veszekedő és pörpatvarkodó. Aztán egyáltalában nem tudja, mivel ölje el a hosszú napot, dolgozni nem szabad, mulatságot nem talál házában, egész napon egy csepp vízzel sem enyhítheti szomjuságát, s végre a mi kétségbeesését a legmagasabb pontra csigázza, még csibukjához sem nyulhat. Rettenetes napok ezek, s így kell ennek tartani egész álló hónapig!

A szegény török ilyenkor csaknem a falhoz vágja fejét unalmában; majd leheveredik papucsostól a divánra, kacsingat a szoba valamelyik szegletében a falhoz támasztott pipájára, kergeti az alkalmatlan legyeket, kiküldi az asszonyokat a kertbe, sohajt vagy imádkozik, mondván: „Allah, Allah, ne vigy minket kísértetbe!”

E szörnyű inségében sétálni indul, újra csavarja turbánját, feszesebbre szorítja övét s becsapva az ajtót maga után, megy, azt sem tudja merre? — De jártában is üldözi őt az unalom, mindenütt csak álmos, kedvetlen s mogorva ismerőkre és barátokra talál. Alig mer valakibe szólni, mert más is csak oly boszus mint ő; lyenkor szóból szó támadhat, abból taszigálás, végre pedig verekedés, a mi ugyan nincs eltűntve, de a mit az egyik fél rendszeren meg szokott banni. A ki nem vigyáz magára, s bekeveredik a kihült konyháju kávéházakba, ritkán kerül estére haza mezezőlatlanul.

Végre alkonyodik az idő, az esteli csillag feltetszik az egen, közeledik a megváltás órája. A Hasszánok, Juszufok, Ibrahimok sebes léptekkel

rohannak haza felé. Az asztalon, előre odakészítve, két szál fonat fekszik, fehér és fekete; a gazda összehasonlítja a kettőt, szeretné ha kissé káprázna a szeme, de hiába a fekete fonalat a szürkület daczára oly világosan meg lehet különböztetni, mint frissen irt betűket a hófehér papíron. Nem marad más hátra, minthogy boszuságát a feleségén töltsse; azonban ennek is van esze, kerüli az alkalmat, elvonul a kertbe, vagy a fürdőszobába, s magára zárja az ajtót. A férj utána iramodik a menekvőnek, de hasztalan, mert az éj még nem jött el, következésképp az ajtó zárát nem feszegetheti, nem törheti fel,

Fehérhegységi utiképek: Gajari bitófa.

Képek Egyiptomból: I. Derrid vezés Kairóban.

mert az efféle, mint dolog, mint munka tiltva van, bár különben a feleség megverése tökéletesen szabadságában is állana.

De ha a világ teremtése óta, a *Korán* szerint, 5000 esztendőnél több elmúlhatott, hogy ne teljék el végre egy rövid nap is? Elvégre elkomorult a láthatár, a kert lugasaiban az éj szellői futkároznak, emberi szem többé nem tehet különbséget a fehér és fekete czérna között, s akkor jelt ad a gazda, s arra rögtön szabad lesz a vásár, minden megmozdul a házban, a konyhán tűz lobog fel, a lángok nyalni kezdik a riskásás fazék oldalát, az izzó parázs felett susztorékolni kezd a bárány-pecsénye.

De még ez mind csak előkészület. A muzulmán nem oly könnyen hisz saját szemének, hát ha a sátn játszott vele? a ki titokban felcserélte a fehér és fekete czérnát, s helyébe csak az utóbbiból vetett oda egy pár szálát? — Azért, ha a háznál a főzést és dologhoz látást meg is engedte, azért még semmi áron sem venné lelkiismeretére, hogy bizonytalanra, Isten adományait élvezni kezdje.

Egyszerre azonban távol moraj szakítja meg a csendet. A fellegrár ágyui megdördülnek, s arra a városnak minden férfinemhez tartozó lakói felkiáltanak: „Mas-Allah! Mas-Allah!”

A feleség lihegve és lélekszakadva toppan a szobába, hozván a párolgó fekete kávé, néha le is önti vele kötőjét a nagy sietségben, de marad még annyi a csészében, hogy azzal a férj elolthassa szomjának első hevét. A legnagyobb fiu megtölti apjának csibukját a legillatosabb *latakia*-dohánnyal; a leánykák tüzet hoznak a fogóval, tisztá bükfaszennel, nem pedig papiros fidibuszt, vagy éppen egy szál nyomorú gyufát, a mint Európában divatozik. Látni kellene most őt, mily édes mosolylyal nyul 14 óra lefolyása óta nélkülözött kedves pipájához. És azalatt, míg a gazda az illatos füstöt eregeti, az asszonyok teritenek. Vánkost tesznek a földre s mellé hófehér terítőt, s odahordják az ételt, s úgy eszik a gazda, míg a családja tisztos távolban lehajtott fővel várja, hogy a sor rájuk is kerülhessen.

Ezalatt az utczákon lárma, zaj kerekedik; a bazar boltjai megnyílnak, a kávéházakban nyakrafőre főzik a hűsítő és hevítő italokat. A *gusla* (gitárforma hangszer) pengeni kezd, a dalosok, alakosok és szemfényvesztők mutatványaikhoz kezdenek. Az utcán a kettős sippal ellátott *zummará* hangzik fel, a nép legalsóbb osztályai a *darabuka* (czimpolya) nyávogása mellett áldoznak a művészetnek.

E farsangi zaj és karnevalszerű zsbongás még a frankokat (európaiakat) is ide csalja saját városnegyedükből, s a máskor naplemente után tökéletesen kihalt utcákon a legelevenebb élet mutatkozik. A *morchoddi* az összegyűlt nép előtt verseket, balladákat szaval, s novellákat beszél el az ezeregy-éjszakából. Az énekesek kezüket balfülökre téve, orrhangon dudolják dalaikat, s ha jó a mézes-süteményárus, s harmoniatlan organumával idegen hangokkal zavarja a műélvezetben elandalodott közönséget, mindig akad egy csoport, a ki a hivatlan vendéget érdemesnek tartja megkergetni az utca szögleteig. Másutt a 14—16 éves fiuk táncos leányoknak öltöznek s recsegő török zene mellett ugrándoznak az utca közepén mindaddig, míg más hasonló csapattal nem találkoznak; akkor pedig verekedés támad közöttük, a gyöngébb fél a pocsolyába kerül, a nép a győztes féllal tovább vonul.

Lássunk egy jelenetet az utcai komédiások előadásából. Valahol, a város egyik zugában, a hol tűz vagy más szerencsétlenség által, egy ház elpusztult, a szinpadot a romlادékok között felállítják. Egy *mameluk* lép fel, s mondja feleségének: „Hitvestársam, nekem Konstantinápolyba kell utaznom.” Az asszony sirásra fakad, s elbeszéli, hogy mint fog szomorkodni ura távollétében. Erre oly csodálatos és bohózatias hangon óvat, hogy az Istenfélő mozlemek majd megpukkannak nevettükben. A sirás csillapodtával hajókapitány lép a szinpadra, és igéri, hogy az utazni készült bárkájába fogadja. A *mameluk* örül a jó szerencsének, de előbb látni akarja a hajót. A kapitány helyesnek találja a kívánatot, s mindjárt a helyszínére is hozatja a hajót, melyen utazóink Alexandriából Konstantinápolyba akarnak menni. S miből áll e hajó? Két kövér s czombos ficzkót tolnak a szinpadra, kik kezüknél és lábuknál fogva egy doronghoz vannak kötve. „Ez az én hajóm,” mondja a kapitány, „tetszik neked?” „Nagyon tetszik — felelt a *mameluk* — csak a színe nagyon kopott és fakó.” — „Fesd meg jobban, ha értesz hozzá.” — „Szívesen megcselekszem.” — Erre aztán következik az előadás legfényesebb pillanata: a *mameluk* vörös, sárga, kék, fehér és fekete festékekkel tölt edényeket hoz, s valami meszelő felével olyan merész, kétértelmű, sőt ocsmány figurákat pingál a hajót képező, s meglehetősen meztelenül álló suhancozokra, hogy a nagyérdemű közönség addig tapsol, míg meg nem unja a dolgot, akkor pedig oda dob a perselybe egy-egy darab rézpénzt, a ki pedig csak a legkisebb ezüstpénzzel is jutalmazza a művészeket, jogot nyer belenyulni a festékes fazekakba, s ha ért a mesterséghez, maga is huz egyet-egyét a meszelővel a már eddig is végkép eltarkázott ifjak bőrére. Ennyire vitték *Kairóban* a drámai művészetet.

A Rhamazán-ünnepek alatt éjjel a templomok (mecsetek) nyitva és kivilágítva vannak. Az ájtatosak serege igen nagy, ezek buzgalommal hallgatják a *seiket*, a ki a *Koránból* felolvasást tart, s az ájtatos hívek mélyen megvetik azokat, a kik a Rhamazán napjait bohócokhoz illő farsanggá változtatták. A főünnep a hó 23. és 24. ike közé esik, a midőn a mahomedán hit szerint Gabriel arkangyal a *Koránt* a *hetedik égből* tisztán leírva és beporozva lehozta (s miután szerencsére kiadót is talált rá, talán előfizetési-hirdetés nélkül is sajtó alá bocsáthatta).

Igy tartják *Kairóban* a Rhamazán ünnepét; azonban csak a köznépvész részt a fentebb elsorolt mulatságokban; a gazdagok, miveltek és előkelők reformatus-muzulmánok lettek. Ezek esznek rendesen mint máskor. A

borra nézve is csak a rossz fajtákat vetik meg, sőt még a koczkásan vágott bőrös disznópecsényétől sem irtóznak.

Az uri-osztály szokásaihoz tartozik a *dserrid-vetés* vagyis lánssa-játék melyet rajzunk tüntet elő. Tíz-husz lovag gyülekezik egybe a mezőn, s a kaucuk-gömbbel ellátott dsidát egymás ellen dobálják. Mindez sebes lovaglás közben történvén, természetes, hogy a résztvevőknek sok ügyességet kell kitüntetni. E játék a régi arab lovagjátékok némi maradványának tekintendő.

Jobbak voltak-e a régi idők ?

(Vége)

As embernem erkölcsi tekintetben nem súlyodt, hanem előbb ment. És ez a dolog természetes rende. Az összes emberiség életében hasonló fejlődési mozzanatok lelnek helyt, mint egyes emberében. A gyermek lassankint tanulja tehetségeit egymás után fejteni, az ifjkorban szaporodnak ismeretei, a férfikorban elérik tetőpontjukat. A régiek gyermekkorban éltek, s csak igen kevés ismerettel bírtak. A későbbi kor átsajátította ezeknek szellemi kincseit, felhasználta azokat, ujakkal szaporította, s átadta az utókor. A jelenkor hát tapasztaltabb, mint a hajdan volt. De azért korántsem kell felfuvalkodnia, mert a maradék még nagyobb tapasztalatra teend szert. Az utókor — mond egy tudós — akadémiáink gyűjteményét szét fogja dálni, ujjalag rendezni, kisebbé, hasznosabbá teendi. Szegényebb leend könyvekben, dusabb fogalmakban. — A régieknél legfőbb erény volt a *vitézség*. Nem bírtak ők a miveltségnek kellő fokával, s azért hamar haragra lobbantak, egymással kikötöttek, birtokaikat kölcsönösen pusztították, s az államok rendezetlen volta miatt könnyen harcra keveredtek, tehát szükségesképen kellett az erényt becsülniök, melyre oly nagy szükség volt. A mai időben önképzetségünk fogva képesebbek vagyunk indulatainkon uralkodni, s azoknak vészes kitöréseit fékezni; de a belbéke is biztosítva van okos törvények és bölcs rendelkezések által. És habár nem lehet is elleplezni azon kegyetlenkedéseket, melyek a háborut folytató népek által imittamott elkövetettek, s a régiek korbellekkel méltán párhuzamot futnak, annyit állithatunk, hogy a fejedelmek jelenkorban nem fognak megfontolatlanul háboruhoz, s ezáltal szintén sok embervér kiméltetik meg.

Nem nyugszik erősebb alapon a régiek *becsületessége* sem. Nem kell azon könyveknek vakon hitelt adni, melyek a régi kort föltétlenül dicsérik, hanem forgatni az olyakat, melyek egyének által szerkesztettek, kik az eseményeknek szemtanúi voltak, vagy azokat hiteles adatokból merítették. Ezek pedig nyíltan mondják, hogy az őskorban gyakoriak voltak a hitszegések, patvarkodások, gyűlölködések, rablások; már mindjárt az embernem kezdetén, saját fivérének — Ábelnek — vérével mocskolta be magát Kain, s mennyi baja volt Dávidnak az ő ellenségeivel. A keresztyénség fölvetelével sem álltak jobban a dolgok, mert a századok folytán megrögzött hajlamokat, szokásokat, balitéleteket nem lehetett könnyen levetkezni, kiirtani. A középkorbeli apróbb fejedelmek többnyire alattomos megtámadások, rablások, gyujtogatások által kerítették kézre szomszédaik birtokát, s ez így ment mindaddig, míg a tartományok egy közös fő alatt nem egyesültek. Hogy a keresztyén vallás, melynek elvei a bűnöktől iszonyodást csepegtették az emberi szívbe, nem működhetett rögtön oly foganattal, minőt tőle vártak, ez csak onnan van, mert sok mindenféle körülmény nehezítette a keresztyén igazságoknak tiszta felfogását és helyes értelmezését. De ha mindamellét a gondviselés útját vizsgáljuk, melyet a keresztyén vallás terjesztésénél követett, csodálkozással kell észrevennünk, miképen minden arra van számítva, hogy az ismeretek napról napra öregbedjenek, az öngondolkodás fejlesztésék, s a fölvilágosodás, erősödjék. S ha az igazság fürkészésénél sokan tévutakra vezették az emberiséget, ez csak futólagos jelenet volt, melyet más igazság után törekvő szellemek könnyen helyrehoztak.

Leginkább a *babona* volt az, mely a fölvilágosulatlan idöket sujtolta, s uralmát máig sem veszté el egészen a földön. Már a szentírásban tétetik említés boszorkányokról, varázslókról. A csillagjósolás, jelfejtésék, rostaforgatás-, kártyahányásokra stb. melyekből kiki jövődjét igyekszik kitanulni, némelyek most is sokat adnak, s ezelőtt száz, kétszáz évvel még divatszerűbbek voltak ezen mesterségek. Nem éppen régen mult, hogy az utolsó boszorkányt megégették Franciaországban, mely pedig a fölvilágosodás fákláját elől vitte, a XVIII. században még tüzték

az ördögöt. Egykor a híres Tissot doktort egy grófnéhoz kérték föl tanácsadásra, ki a legnagyobb rángásokkal küzdött. Az orvosok eret vágattak rajta, hánytatókat rendeltek neki, csipős és hashajtó ásványvizeket itattak vele. A rángások ezen gyógymódra illendően növekedtek, és azt hitték, hogy az ördög keveredett a játékba. Erősen üzték az ördögöt, midőn Tissothoz irtak, ki azt felelte, hogy nem a grófnében, de az orvosokban van az ördög. — Azonban, hála az emberiség nemtőjének, a fölvilágosodásban annyira haladtunk, mikint a természetes eseményeket csak természetes okokból származtatjuk, s hogy az okok és hatások közti összefüggést világosan látjuk.

Hathatósan befolyt a fölvilágosodás a nemtelen indulatok, boszu, kegyetlenség és gőg legyőzésére. A keresztyén erkölcsan rendkívül kikélt ezen vétkek ellen, s teljes erővel ajánlja a szeretetet. Minél fölvilágosultabb a keresztyén ember, annál hajlandóbb ezen parancsolatot teljesíteni, melylyel ismét más rokon erények párosulnak. A szeretettel karöltve jár a mások becsülése. Nem épen régi az idő, midőn a hatalmasok lenézték alattvalóikat, s velők megvetőleg bántak. De a fölvilágosultság ezen pontban is nagy változásokat eszközölt. A főbbek nem találnak többé örömet az alrendűek nyomorgatásában s megalázásában, és ezek is meg tudják mutatni, hogy jobb sorsra voltak érdemesek. Megszűnt a nyomatás, melyet ezelőtt „nemteleneknek“ nevezett embertársaink szenvedtek, nem egyedül vonják többé az ígát. Vége az örökös jobbagyságnak, eltöröltetett a robot; törvényelőtti egyenlőség, hivatalképesség, s köztelhivatali lépett életbe. És ki hitte volna mindezt 30—40 év előtt? S kik voltak ezen vívmányok tényezői? Oly férfiak, kik maguk nem a nyomott osztályhoz tartozván, emberbaráti érzellemmel áthatottan léptek küzdőterre, s a természeti és emberi jogok helyes megvitatása által törekvésöknek eredményes végződését megérni szerencsések voltak. Szeretnék közölközni itt néhányat elősorolni, ha ezáltal szerénységüket meg nem sérteném. Aranybetűkkel lesznek az ő neveik az emberiség történetkönyvébe írva.

A rabszolgák sorsának javításán is emberiség és keresztyénség régóta dolgozik együtt. Ezen szerencsétlenek egyik világországból másikba huzóztatnak, hogy ott barmokként dolgozzanak és valóságos kereskedelmi cikket képezzenek. Azonban a fölvilágosodás már ide is kiterjesztette jóltevő karjait, s néhány miveltebb állam teljesen eltörölte birtokaiban a négerekkel kereskedést, másutt emberibb bánásmódban részesülnek azok. — Minek hozzam végre említésbe a különböző egyleteket, intézeteket, ápodlát, melyeknek célja szegényebb és szerencsétlenebb embertársainkon segíteni, s az eltévedteket jobb utra vezérelni. Az emberi szeretetnek ily nyilatkozásait hiába keressük az elmúlt századokban.

Ezen rövid értekezésemből, úgy hiszem, senki sem fogja azt kiolvasni, mi nem volt céloim, hogy t. i. az őskorban nem éltek volna erényes férfiak, vagy hogy az újabb kor elérte volna a tökéletesedés netovábbját; — azt azonban megmutatottam hiszem, mire tulajdonképen törekedtem, hogy t. i. jelenkorunk semmi tekintetben nem áll alantabb, mint az ősvilág. sőt inkább a tökéletesbülés lépcsőjén folytonosan előhalad. *Dr. S. J.*

Selyembogarak tenyésztése.

(Folytatás.)

Selyempille-tojás kelesztése.

Minthogy a kezdő tenyésztő mástól veszen vagy kap tojást, télen felette ügyeljen, hogy az egerek meg ne egyék, tavasszal pedig mindaddig hűvös, sőt hideg helyen tartsa, míg május elején az eperfa rügyei fel nem fakadnak s lombjai bontakozni nem kezdenek. Ekkor ha a tojás papírra van tapadva, azon módon, mint a lepék oda tojták, papirosostól együtt tegye ki szellős, de árnyas helyre, ha a papírról már levakarva van, olyan helyen terítse ki, s csak 24 óra múlva vigye be fűtetlen szobába, ott ismét kiterítvén, párszor egy tollal kevergesse meg. Negyedik napon tul keveset, de mindig gyengén befűtheti a szobát. Így a tojás kitételétől számítva, mintegy 10 nap múlva, ha a szoba csaknem egyenlő gyenge meleg volt, — jó idővel a fűtést egészen mellőzvé, — kezdenek az apró, fekete, szőrös hernyók kibujni. Első napon kevés hernyó kel ki, melyeket a tenyésztők, ha kevesen vannak, elvetnek, ha azonban több bujt elő, megtartják s fölnevelik. Legnagyobb rész napköltékor kel ki, mindamellét a tojásról való elvétellel várunk

délig, míg a kikelt hernyók élelemkeresés vége't szétmászának. A hernyókat kézzel fogni nem lehet, tehát nagy likacsu kelmét (tüll-anglais) kell vásárolni, s oly darabokat szelni belőlök, a menynyi a kiterített petéket befedje, előnyös a két szélét zsinórra fűzni, s vászonhoz kötözgetni, hogy így könnyen lehessen megfogni s felemelni, ily módon a kelmét ráterítjük a tojásokon mászkáló hernyókra. Kelesztéskor zsenge eperfa-levéllal kell birnunk, melylyel táplálkozás végett a kikelt hernyócskákat ovatosan beterítjük.

Az itt előadandó módon csak is kicsinyben s szobailag kezelhetünk selymtenyésztést, tehát a helyiséghez, különösbbe az eperfa mennyiségéhez alkalmazzuk vállalatunkat. E helyütt tájékozás végett nyilvánítjuk, mikép szerencsés körülmények közt 1 lat tojásból kikélt 20 ezer hernyó, és beköti magát 15 ezer, melyből középszerű gubókat vevén fel, 300 darab tesz fojtatlanul 1 fontot, belőle 50 font selyem várható. — Szobai tenyésztésre elég lesz felvenni 1 lat tojáskelesztést, előleges számítás végett tudni kell, hogy az abból kikélt 15—20 ezernyi hernyó fölnevelésére 900—1000 font, azaz 10 mázsa szerderfalevél szükséges. Helyiségül: szoba, zárt csür, pajta, raktár, sajtóház, tenyészde, üzde stb. szolgálhat; főleg arra kell ügyelni, hogy a kiszemelt helyeken semmiféle egér, patkány, pók, légy, hangya stb. ne legyen, mint a melyek selymreinknek esküdt ellenségei. A helyiségnél fő kellékek: szellőztető ablak, egy kis kemence, melyet szükség esetén be lehessen fűteni. Feltéve, hogy helyiségünk 8 láb magas, és 2½ öl hosszú, ez esetben jó erős fenyő-lécből 8 láb magas 2½ láb széles lajtorját, mindegyiknek 6 foga legyen, fogai egymástól egyenlő távolságra álljanak. — Egy lat tojás kelesztésénél 3 darab lajtorja kell — nagyban ily arányban szükséges növelni: a helyiséget, lajtorját, tápot stb. — a lajtorják fogai 2—2½ hüvelyk szélesek legyenek, szilárdaknak azért kell lenni, mivel a reájuk nehezedett teher alatt legörnyedvén, nagy kárt vallhat a tenyésztő. A lajtorják vagy állványok a földszinéhez és a helyiség padlásához erősítettvén, fogai köze rámakat alkalmazzunk, ezek is lécből vagy deszkából készítettvén, szélességük 2½ láb, hosszuk pedig 5—6 láb lehet. Ilyen ráma a lajtorjához 12 készítették, szélük karimás, fogaik pedig a karimánál alább álljanak. Ekkor erős nádszálakat válogatunk, melyekkel jól megtisztítva a rámak fenekét berakjuk, zsinag segítségével oly sűrűn kötözzük össze, hogy selyembogaraink a nádszálak hézagain át ne bujhassanak, de azért szükséges a nádazat fölé papírt is rakni. Az így készült rámakat vízirányosan, a függélyesen álló lajtorják fogaira fektetjük; három egymásután álló lajtorjára 12 ráma fér. A széles fogu közép lajtorja fogain mindig két két ráma fekszik, melyek, hogy le ne billenhessenek, idején zsinaggal megkötözendők.

A seiymer-hernyók első korszaka.

Amint az első napi kelést legalól, a másik napit középre, a harmad napit legfelül teszszük, úgy hagyjuk ezen helyen állandóul. Az első napi kelésnek legkevesebb, a másodnap kelteknek több, a harmadnap kelteknek háromszorra legtöbb tápot nyujtsunk, ezen rend több napi kelésbelieknel fentartható, aránylag naponként valamivel több eledelt kapjanak 4 napig; negyedik napon: háromszor, reggel, délben, este kapjanak eperfalevelet. Ekkor a hernyók megszűnnek enni, álomba merülnek.

Míg esznek, egész szederlombbal tápláljuk őket, holott alvás közben megvágjuk a levelet finom kockákra, s azzal naponként kétszer ovatosan úgy pergetjük be hernyóinkat, hogy az alvókat el ne temessük. A második nap kelt hernyók eleinte háromszor, azután egész 5-ik napig négyszer tápláltnak, amidőn ezek is álomba merülvén, vágott eperfalevéllal épen úgy etettetnek, mint az első nap keltekről mondva volt. A harmadnap keltek eleinte 3-or másodnap már 6-or, harmadnap pedig ismét 4-er etettetnek. Ezen nap az első nap keltek 5-öd napja levén, a midőn a 3-d napiak is kezdenek elaludni, s velük a mondottak szerint bánunk, vigyáztván hogy az alvókat eperlombbal be ne temessük. Az ébredzők orra felett fejk ránczos bőrén egy barna csillagoeska támad, mely mindaddig nő, míg a hernyó az öt első nap viselt bőrből ezen nyílason ki nem mászik, az az megvedlik.

A kezdő tenyésztő ügyeljen főleg ezekre, mivel az alábbi tanácsokat elmulasztva, egész tenyésztés ideje alatt a legnagyobb zavarba sodorja magát. Jelesen az első napiak kelése 5-ik napja estéjén — természetesen egyenlő melegség, etetési mód s rend szigorú fentartása mellett — nemcsak az első, hanem a második s

nem lehetetlen a harmadik nap keltek egyrésze is ébredni kezden, hatodik nap délután a két első napi legnagyobb rész bizonyosan ébren leend. Tehát a fentebb mondottakat szemmel tartjuk, s ha látjuk 6-ik nap délutánján, hogy mind három osztálybeli felébredt, szedjük gyenge galyaival együtt eperfa levelet s ezen leveles galyakkal rakjuk be a felébredt hernyókat, amidőn az ébren levők mohón enni fognak. Ekkor az első nap kelteket az első ráma tiszta részére természetesen papírra a galyaknál fogva átrakogatjuk, ez meglevén, a másodnap keltek közül, sőt ha vannak, a harmadnap felébredt részét is, mind összerakjuk, melyek ha sokan volnának, külön osztályt készítünk, ha pedig csekély számuak volnának, egyideig elkülönítve tartjuk őket. Magában értetik, hogy ha szerencsés kelesztésnél egy, legfeljebb két nap alatt bevégeztük e műtétet, akkor több osztályzásra nincs szükségünk.

Ilyen apróságokra szigorúan ügyelni kell, különben megeshetnek, hogy a bágyadt, rest hernyók, nem képesek annyi levelet megenni, mennyi éltek első korszakának fejlődésére megkívánatik, elcsenevészülnek, alvásra, vedlésre tehetetlenek; miből követ-

kezik azután, hogy a legszerencsésebb kelesztés mellett 20 ezer hernyó helyett csak 15 ezeret lehet egy lat tojásból felnevelni. Ha pedig a gondviselés rossz, a melegség egyenlőségére nem ügyelünk, szerencse, ha 10 ezer felnő; — ennek okát az alvás és vedlés bal sikerében kell keresni. Jegyezzük meg, hogy fonnyadt lombokat ne etessünk, harmat felszáradtáig levélkészletünk legyen, ugy esővel is; mivel vizes tápot adni, egyáltalán nem szabad, vizes levéletetéstől különféle nehéz betegségek — melyekről alább — fejlőd-
vén ki, tenyésztésünket tönkre teszik.

(Folytatás következik.)

Egyveleg.

⊙ (Az ökor csak ökor marad, ha Sveicsban születik is.) Lykben egy sveiczi ökor akkorára volt szerencsés meghizni, hogy nemének disze, csudája lett. Körül is vezették több városban, s pénzért mutogatták; sorsát azonban el nem kerülheté. Egy fiatal, mesterré levő mézszáros remekvágásra őt szerzé meg. Molly-nak hívták az ökrök e ritka példányát, mely bár a pénzért mutogatás alatt a sok járásban jól megcsappant, halálakor mégis tizenegyedfél mázsát nyomott; 200 font faggyut adott, feje 60 egy-egy lába 13 fontos volt, s bőrét 38 ftért adták el.

T Á R H Á Z.

Gróf Széchenyi István lakása Döblingben.

(Falk Miksa után.)

Az egész mult hét, — írják egy pesti lapnak Bécsből — csaknem kizárólag egy, és pedig igen szomorú eseménnyel telt el: a Széchenyi gróf kimulásától való beszéddel. A nemes gróf, több mint egy évtized óta, az itteni lakosság kevés figyelmével, élt a székváros közelében, s csak hirtelen halála okozta, hogy a közfigyelem ismét a döblingi park felé fordult. E park közepén egyszerű épület áll, melynek a bejárás felől fekvő oldalán, ajtó nem vehető észre; körül kell menni, hogy az ember végre egy kised ajtócskához érjen, melyen át lépcsőkhöz juthatni. Az emeleten jobbra, egy ajtó nyílik a gróf előszobájába, melyben nappal a két felügyelő van; aztán egy másik szobába lépünk, hol az ebédlő van; eztán jó egy kis terem, hol a gróf ágya áll; ezzel átellenben az íróasztal, és a kettő között, régi divatu, de szerfelett kényelmes bőr zselyeszék. Itt fogadta a gróf, legbensőbb barátait; ama zselyeszékben ült órahosszat, jobb lábát bal térdén nyugasztva, beszélgetve, szivarozva, olykor fuvolázva. A hálóteremhez egy kis kabinet szögelt két, egymással átellenben fekvő pamlaggal, hol Széchenyi a nap nagy részét töltötte; végre a butorokkal teletömött elfogadási terem következett, melyben egyuttal a könyvtár is vala. Kevés nappal a gróf szomorú kimulása előtt, mellette ültem a kabinetben; hosszan társalogtunk egy és más dolog felett, hanem a gróf ez estén sajátságos, mélabus hangulattal küzdött; mindenféle agrémek miatt szorongott folyvást s hiába igyekvém őt vidámabbá tenni. Távozásommal, mint ez szokása vala, kikisért. A harmadik szobában megállottunk s ott még mintegy félóráig beszélgeténk; én a legközelebbi napokból egy komikus esetet említek fel s a gróf, oly szívből eredt, megrázó kacagásba tört ki, hogy azon zselyeszék karjára volt kénytelen támaszkodni, melyben husvét vasárnapján, reggel, halva találták. Könyei szürke szakállára folytak a oly benső felindulással szoritotta kezemet, mintha ily némán akarta volna köszönni, hogy neki egy vidám pillanatot okoztam. Már az előszobában valék, hogy az ajtót ismét kinyitotta s újra nevetni kezdett.

E barátságos kép az utolsó, melyet e nemes férfiú vonásaiból lelkeembe vettem, és nem birhatám rá magamat, hogy holt tetemeit megszemléljem, nehogy e jótékony benyomást megzavarjam. Csak hazatértemkor ötlött eszembe, hogy egészen szokása ellenére, nem hívott fel: látogatnám meg csakhamar; a honnan másnap több ismerősöm előtt ugy nyilatkoztam: közel-
ledni látom e nagy ember életének végét, a folytonos komorság gyorsan fogja őt feloszlítani; — hogy azt maga idézte elő, természetesen nem gondoltam! Ha korábbi alkalmakkor felemlítém, hogy a tébolydát hagyja el, néha mosolyogva felelt: „talán! talán!“ Midőn együttlétünk utolsó estéjén ugyanezen tanácsomat ismétlém, leirhatatlan fájdalmas hangnyomattal mondá: „nem tehetem, halálom volna!“ Lélektanilag csodálatos, hogy a gróf a tettét egy nappal előbb hajtotta végre, fia, Béla megérkezése előtt, a kit végtelen szeretet; nyilván attól félt, hogy a szívének oly kedves virágzó ifju látása, borzasztó elhatározásában habozóvá tehetné. Átalában családját, leirhatatlan gyöngédséggel szerette. Egyszer nála találtam a grófnét, ki, később távozott. Midőn a magas és méltóságos alak a termeken át lépdelt, a gróf hosszan nézett utána, aztán hozzám fordult és végre könyezve mondá: „nemde gróf Széchenyiné derék asszony!“

Ha az ember e nemes, tulbőven megáldott természetet, e kiváló kedélyt közelebről ismerte, sajnálnia kell, hogy emléke, a meghalt magánleveleinek közzététele által, mi csak dr. Görgennek tetszhetett, oly gyöngédtelen módon megsértetik. E leveleket, mindenkinek félre kellett értenie, ki a viszonyokat és személyeket közelebről nem ismeré, és Görgen ur, maga adott magáról szegénységi bizonyítványt, midőn ez iratokat az újságok piaczára huzrolá. A nőnek, kihez azok intézve valának, még sok ilyen levele van, miket Sz. tréfából, gyakran unalomból irt, és semmi mást nem bizonyítanak, mint hogy a grófnak is, mint minden más embernek voltak kedvetlenítő

napjai, de ragyogó szellemét és találó élezeit utolsó szempillantásig megtartotta. És ha valósággal öngyilkossági tébolyban (manie) szenvedett, mint dr. Görgen állítja: mentségi alap ez arra, hogy ily betegre nem vigyázzot? A gróf bizonyosan az orvos rendeleteihez tartotta volna magát, ez egyszer bizonyos, mert minden látogatójának elbeszélte, hogy egy alkalommal szigorubb felügyeletről volt szó, s azért szaporította, eredetileg három szobából álló lakását még kettővel. Mindaddig, míg Sz. a tébolydában tartózkodott, dr. Görgen volt érte felelős, ezt nem lehet elvitatni. „Kiméletes, szeretetteljes bánásról“ beszélni: nevetséges. A gróf, középszámitással, évenként tízezer forintot fizetett; hát annyi pénzért még jó bánásmódot se lehessen kívánni? . . . Levelet a gróf, családjához nem hagyott hátra; papirjai közt egy lepecsételt dobozt találtak, melyben alkalmasint más valami volt, mint iratok, ilyen felirással: „Az 1845-ik évből, halálom után felbontatlanul elégetendő!“ Tett-e végrendeletet, nem tudom; ugy hiszem, alig! Jóságaira vonatkozólag, a gróf már korábban intézkedett, s személyére nézve csupán 30,000 ft. évi jövedelmet biztosított; ebből is jelentékeny összeget takarított meg, melyet halála után nála találtak. Kitünő gazda, s e mellett a legjobb szive vala; érzékeny, gyermek-kedély. Még csak egy vonást! Egy sereg galambot tartott s azokat maga etette, a mikor kinyitotta ablakát, fuvoláját kezébe vette, egy bús magyar dallamot játszott, melynek hangjai, a szárnyas vendégeket hozzá edesgették. A szegény kis madarkák azóta órahosszat röpkednek ablakánál; nem fér fejcséjkéjökbe, hogy barátjuk elköltözött, s az a kéz, mely őket simogatta és táplálta, holt és merev, és hogy azon ajakak, melyek nekik oly bizalmas, édes hangokat susogtak, elnémultak örökre! . . .
(P. Z.)

Kakas Márton levelei.

CXXV. Levél. „Atéközlő apa.“ Ifjabb Dumas Sándor legjobb drámája. Tisztelt szerkesztő ur! Én is sok dolgot szeretek, a mi francia. Például a francia pezsgőt, ámbátor egy híres tudós azt állítja felőle, hogy az terjeszti világszerte a gonosz érzelmű eszméket a békés polgárok között; — azután a francia regényeket (nem valamennyit), a francia romantika iskolát; és más egyebet; hanem már bocsásson meg nekem Napoleon, az újabb francia drámákat ki nem állhatom. A mezitelenség szép, látjuk az antik szobrokon; de a mezitelen fekélyek undorítanak! Öreg Dumas, Scribe, Hugo Viktor és a régi romantikusok nem hoztak annyi királynét a szinpadra huszonöt év alatt, mint a mennyi lorettel megnépesíté e deszkavilágot ifjabb Dumas és társai öt esztendő alatt. Nálunk ez a genre soha sem otthonos, meglehet, hogy ott, a hol megterem, szükség van rá, de mi nálunk mindazok a viszonyok nem léteztek; s így előttünk izetlen, iránytalan az ilyen mű, a mi másutt furorét csinál.

Azt mondják, hogy mikor az öreg Dumas megtudta, hogy fia azt a darabot készíti, azt mondá neki: „hallod-e, gyerek? szinpadra hoztad már minden barátodat, szinpadra hoztad minden szeretődöt, szinpadra hoztad saját magadat; most még az apádat is szinpadra akarod hozni; — de én leütöm a derekadat, ha azt teszed.“ Ifjabb Dumas azonban azért csak szinpadra hozta a „tájéközlő apát“ s papa Dumas nem törte le érte a derekát, hanem, sőt inkább szivesen fogadta irodalmi jó barátai üdvözlését, kik e szinmű nagy sikere után siettek gratulálni a boldog apának egy ilyen derék fiuhoz s következett az ölelkezés.

A mese ebből áll; van egy korbely bonvivant apa, meg annak a fia, ennek pedig egy bér-szeretője, a kit igen elmésen hasonlít egyik szinpadigalant a vasúthoz, mely mindenkit fölvesz; azonkívül még van egy kis viszonya valami férjes nővel; meg még azután udvarol egy ártatlan leánykának, hanem ez az ifju azért a darab hőse, nagyon érényes, derék ember. El is veszi a fiatal lyáukát nőül, de a kibe az apa is szerelmes s annak udvarol. A fiu féltékeny lesz az apjára s elutazik az orra elől feleségével együtt; pedig az már össze akarta szerezni azzal a régi férjes asszonnyal, kit az ifju most neje kedvéért elhagyott, valamint azt a harmadikat, a lorettet is. Az

Vasárnapi Ujság 17-ik számához 1860.

apa ekkor haragjában maga köt viszonyt fia lorettejével s azt nőül venni is fenyegetőzik, mire aztán a fiu ijedten kifizeti az öreg minden adósságát s gyámsága alá veszi apját; az egész darabban csak egy becsületes derék ember van, az elcsábított nő férje, ki a csábítót kihívja, most az apa fia helyett megverekszik, a becsületes ember kapja a sebet, nem ő; meglehet, hogy bele is hal: s a szinpadí uraságok azt mondják rá, hogy hála Istennek!

S azután — apa és fiu ölelkeznek egymással.

Én nem bánom; csak ők ne bánják. De egy dolgot szeretnék még egyszer megszogni; már egyszer megszegtam. Nem szeretném, ha odajutna a nemzeti színház, hogy a gondos anyák azt mondják leányaiknak: „ma drámát adnak; ma itthon maradsz; ez nem neked való. A pesti nemzeti színház közönségét nem lehet olyasmivel táplálni, a mivel a Varietés és Gymnasét. ott van kétszáz ezer grisetto, mely százszor megnéz botránkozás nélkül ilyen szája izéhez fűszerezett darabokat; de Pest grisettoi — nem alkotják a nemzeti színház közönségét.

NB. Egressy Gábor szerződésére nagy buzgalommal folynak az önkéntes ajánlatok; a „Hölgyfutár“ azon állítását kérem helyreigazítani, mintha Egressy az eltávozó Prielle Kornélia fizetésére szerződötték; mert ez nem így áll. Egressyt egyenesen a közönség szerződötteti, s ez ügyben az igazgató gróf is csak mint buzgó magánszemély vesz részt, saját erszényéből adakozván a szerződöttési összeghez; azért ne tessék a közönség részvétét lehagyni. Egressy megnyerésének nem föltétele Prielle Kornélia elvesztése, mert Egressy számára magánuton fogjuk kiállítani azt az összeget, a mennyiért ő szerződni fog.

Kakas Márton.

A magyar Akademia palotája.

— A m. Akademia (apr. 16-ai) ülésében következő újabb adakozások jelentettek be: Vasárnapi Ujság szerkesztőségénél újabban gyűlt a házra 1390 ft 80 kr, 4 arany, 10 huszas, 1 tallér, a tőkéhez 95 ft; gr. Batthyány Fer. adott a házra 525, a tőkéhez 525 ftot, Remete József gyűjtött Kőszegen a házra 380¹/₂, a tőkéhez 210 ftot és 21 aranyat, Tóth Lajos újabban gyűjtött Kis-Kőrösön a házra 67 ft 55 krt, a tőkéhez 34 ftot, Madaras városa közbirtokossága adott a házra 250, a tőkéhez 250 ftot; Daróczy Mihály esperes gyűjtött a házra 288 ftot, 1 aranyat, a tőkéhez 69 ftot; a szolnoki kaszinóban gyűlt a házra 300, a tőkéhez 6 ft, 2 arany; ifj. gr. Zichy Miklós adott a házra 200, a tőkéhez 300 ftot; Ambrozovics Béla a házra 5, a tőkéhez 15 ftot; Kocsik Pál ügyvéd a tőkéhez 10 ft; a Pesti Napló szerkesztőségénél újabban gyűlt a házra 1053 ft 5 kr, 1 arany, 2 ezüst ft, a tőkéhez 160 ft, 1 tallér; Balassa István ügyvéd adott a házra 50, a tőkéhez 100 ftot; Gasparik Kázmér váci nagyprépost a tőkéhez 105 ftot; gr. Pejacevich Pál a házra 200, a tőkéhez 300 ftot; egy mérnök (10 év alatt 50 ftonkint fizetendő mérnöki pályadíjra) 500 ftot; Farkas Imre gyűjtött Eningenen a házra 175 ft 10 krt; a tőkéhez 100 ftot; Hegedüs László gyűjtött Sáros-Patakon a házra 49, a tőkéhez 28 ftot; Zsoldos Ignác gyűjtött Bécsben a házra 110, a tőkéhez 25 ftot; Rába István gyűjtött N. Károlyban a házra 136 ft 10 krt, a tőkéhez 115 ftot, 3 tallért; Fekete Lajos Somogyban a házra 51 ft; 24 krt, a tőkéhez 5 ftot; Berzeviczy Tivadar Sárosban a házra 115 ft, a tőkéhez 20 ftot; gr. Serényi László adott a házra 525, a tőkéhez 525 ftot; a Vasárnapi Ujságnál ujjolag gyűlt a házra 1093 ft 75 kr, 3 arany, 1 tallér, 2 huszas, a tőkéhez 65 ft 80 kr, 9 arany; dr. Kovács Pál küldött Győről a házra 38 ft 17 krt, a tőkéhez 27 ft 10 krt Jászay Antal Munkácsról a házra 294 ft 95 krt a tőkéhez 15 forint 5 krt, a nagyvárad takarékpénztár adott a házra 600, a tőkéhez 2000 forintot; Farkas Imre l. sz. miklósi plébános küldött a házra 399 forintot 25 krt s 3 ezüst ftot, a tőkéhez 3 ft 6 krt, Buda városa adott a házra 2000, a tőkéhez 100 ftot; gr. Wenkheim Antal a házra 500, a tőkéhez 1050 ftot; Karácsonyi László a házra 200, a tőkéhez 1050 ftot; Eperjes városa a házra 250, a tőkéhez 250 ftot; Szatmár városa a házra 1050, a tőkéhez 2100 ftot; Deák Ferencz a tőkéhez 105 ftot; Tremel rimaszombati plébános gyűjtött a házra 36 ftot; Bujonovics Ernő és testvérei adtak a házra 50 ftot; Gyula városa a házra 200 ftot; a püspök-ladányi tánczvizgalmat jövedelmezett a házra 122 ftot 40 krt, Falk Miksa gyűjtött Bécsben a házra 314¹/₂ ftot, a szatmári kerékgyártócéh adott a házra 10 ftot; az egri asztaloscéh a házra adott 21 ftot; a tasndei tánczvizgalmat jövedelmezett a házra 220 ftot; dr. Bartha Károly adott a házra 10 ftot; Eger városa közönsége a házra 200 ftot; az egri kaszinó a házra 100 ftot, az egri német timár-céh a házra 10 ftot; az egri cipészcéh a házra 5 ftot; a váci káptalan a házra 100 ftot; dr. Mezey Adolf gyűjtött a házra 102 ftot, 3 aranyat; özv. Botka Jánosné adott a házra 50 ftot; Takács Gyula gyűjtött Kis-Jóán a házra 63 ftot; Szombathely városa adott a házra 500 ftot; a Vasárnapi Ujságnál újabban gyűlt a házra 312 ft. 18 kr, 13 arany, 1 huszas; a szatmári magyarok küldtek a házra 85 aranyat; Szalay Ágoston adott a házra 20 ftot; Zádor György gyűjtött Bécsben a házra 365 ftot; Bende Imre futaki plébános gyűjtött a házra 53, a tőkéhez 82 ftot, 1 aranyat; Doby Antal tiszaújfalvi szabócéhmester gyűjtött a házra 85 ftot s 3 ezüst ftot (a miben a czéh adománya 25 ft); a pesti Lloyd-társulat adott a házra 2000 ftot; gróf Festetics Dénes a házra 600, a tőkéhez 1050 ftot; gr. Erdődy Ferencz a házra 1050, a tőkéhez 1050 ftot; végre b. Lopresti Árpád 9 évre átengedte 5250 ftnyi életjáradékát, még pedig 3 éven át a házra, tehát 15,750 ftot, 6 éven át pedig a tőkéhez, tehát 31,500 ftot (összesen tehát — mint már a P. Napló minap jelentette volt — 47,250 ftot.)

— (Heti kimutatás) a Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez a m. Akademia számára beküldött hazafiai adakozásokról: XIII. közlés. Tisza-Ughról egy barátságos estélyből többen Mészáros Endre által 3 ft. 50 kr. — Debreczenből a szijgyártó-ijfuság Szinovicz Lajos által 13 ft. és 1 ezüst-képtfos tallér, 2 ujforintos. — Nemes-Ócsáról egy névünnepről többen Závori Elek által 33 ft. 60 kr. — Tétényből Rédl László 25 ujkr. — Kokováról (Gömör) többen Doleschall István által 39 ft. 50 kr. és 1 ezüst képtfos tallér. — Összesen: 89 ft. 85 kr., 2 db. ezüst képtfos tallér és 2 ezüst ujforintos.

— Az eddigi I—XII. közlésekkel együtt begyűlt eddig 4683 ft. 75 kr., 35 db. cs. arany, 6 db. tallér, 76 huszas, 1 tizes és 5 db. 20-pftos nemz. államkölcson-köteleztény.

— (Részletes kimutatás) a fentebbi adakozásokról.

A debreczeni szijgyártó ifjuság 13 ftot, 1 ezüst tallért s 2 ezüst ujftot küldött be részint közös vagyonukból, részint magán adakozásból, mint a beküldött levélben mondják: „a nemzetiségre minden tekintetben fényt árasztó tudományosság központi székhelyének fölépitési tőkéjéhez.“ Becsüljük érte e derék ifjuságot, hogy szintén érdeme szerint méltányolja a hazai nagy czélokot. Az adakozáshoz hozzájárultak:

A szijgyártó-ijfuság közös pénztárából 7 ft 62 kr, Sinovicz Lajos 2 ft 50 kr, Nagy András 1 ft 46 kr, Tamás József 50 kr, Tabakovics György 60 kr, Daucensmidt József 20 kr, Petrovics Mátyas 20 kr, Likták János 20 kr, Seder Sándor 73 kr, Portel János 20 kr, Szegő Ferencz 21 kr, Bosnyók Mihály 10 kr, Barabás Ádám 31 kr, Kalmancshelyi Ferencz 10 kr, Szegedi György 10 kr, Hanf Henrik 60 kr, Kósa Dániel 1 ft 37 kr.

Nemes-Ócsán (Komárom) febr. 15-én este tisztos vendégsereg gyűlt össze Szarka József közbirtokos házában, a háziasszony névességét ünneplendő. Vidám poharazás közben indítványba tétetett — s ez általános tetesében részesült — ez estélyt oly ténnyel tenni nevezetessé, mely illő legyen ezen magyar vendégszeretetéről legjobb hirben álló házhoz. Ez indítvány volt: a m. Akademia palotájára adakozni! Egyszeriben együtt volt 33 ft, 60 kr. Az adakozók nevei:

Bence Mihály orvos 2 ft, Csorba István 2 ft, Csorba Pál 1 ft, Csorba György 1 ft, Czirik Mihály 1 ft, Galambos Endre 3 ft, Galambos Dániel 1 ft, Szarka György 2 ft, Szarka László 1 ft, Szarka Zsigmond 1 ft, Szarka Zsigmondné 1 ft, Szarka Ignác 4 ft, Szüllő Ferencz 1 ft, Pálffy Károly 1 ft, Szelle András 2 ft, Nagy Péter 2 ft, Szarka József 1 ft, Péntek Mihály tanyi lelkész 1 ft, Veres István gelléri lelkész 1 ft, Závori Elek ócsai h. lelkész 1 ft, Marton István radványi tanító 1 ft, Andor Pál tanyi tanító 1 ft, özv. Lévai Istvánné 1 ft, Zsuzsa néne 20 kr, N. N. 40 kr.

Gömör megye hólepte bércei közt van Kokova szláv község. Itt is hű viszhangra s meleg érzelmekre talált ama felhívás: „Emeljünk házat a tudománynak!“ Mutatja ez eredmény. E tót községben, hol a magyar nyelvet csak kevesen csak is a tudományos műveltségben részesültek beszélnek, önkényes adakozások urján 39 ft, 50 kr, és 1 ezüst tallér adatott össze a m. Akademia számára. Megértették itt, hogy a tudománynak emelt hajlékból áradó fényugár az ország összes lakóinak hoz áldást, hogy a Kárpátok bércei által övezett föld mindnyájunknak, kik itt lakunk, közös édesanyja, hogy jövők közös és elválaszthatlan. Az adakozók nevei:

Doleschall István 5 ft, Doleschall Petronella 2 ft, Kovács Ferencz 3 ft, Nehrer Gusztáv 5 ft, Kiss Róza 2 ft, Szvintács János 2 ft, Cseh Gusztáv 1 ft, Pékár István 5 ft, Návolly András 1 ft, Holics Elek 3 ft, Engelbert Ignác 1 ft, Felix Pál 1 ft, Komenda Pál bíró 50 kr, Doleschall Soma 5 ft, fia Géza 1 ft, Kloczko János 1 ft, Neuberth Vincenz 1 ft, Buró Pál 1 ezüst tallér.

○ (A magyar Akademia palotáját illetőleg.) Henszlmann hazánk fia Párisból Kempf itteni műtészhez levelet irván, ebben azon ohajtását fejezte ki, vajha a mi Akademiánk palotája, a francia példájára, a szépművészetek osztályait is magában egyesítné. E czél eléréseül díjak kitűzésére elégséges lenne 100—150,000 ft., mely eszme pártfogójául a nemességet lehetne felszólítani. Nagyra becsüljük ez indítványt; mindazáltal most a legeslegelső feladat, hogy az Akademia palotáját építsük fel minél előbb, s azután léptessük életbe a többi — szép logikai egymásutánban.

+ (Szatmár városa községének) a m. Akademia 2000 ftot ajánlott fel, felében a palotára, felében a tőkéhez.

Irodalom és művészet.

+ (Vajda János) lant s költőink egyik legjobbika, „Vészhangok“ czim alatt egy füzet költeményt ad ki előfizetés útján. Előfizetheti egy ujforinttal május 15-ig, mire a munka meg fog jelenni. Hat előfizető után egy tiszteletpéldány jár. A pénzek szerzőhöz (a „Nővilág“ szerkesztőségéhez) utasítandók.

+ (A „Sárospataki Füzetek“) negyedik évfolyamának III. füzetét megjelent. Tartalma ez: Zsoltárok és énekgy. Gond László. — A szatmári és németi ref. egyházak és iskolák történetei. Bartók Gábor. — Eszterházy Miklós nádornak 1640. nov. 24. aziránt kelt bizonyítványa, hogy Sopron városa a kebelbeli sz. János-javadalomnak jezsuiták általi birtokba vétele s iskoláiknak oda áttétele ellen előtte tiltakozott. Garády. — A szatmár-németi zsinat végzése, eddig ismeretlen eredeti szerkezetökben. Révész Imre. — Kecskeméti anyakönyvi följegyzések. Szilágyi Sándor. — Hivatalos előterjesztés a miskolci hely. hitv. szentegyház felügyelése alatt álló tanítézetek 1858. tanévi állásáról. — Népiskolai rendtartás. — A heidelbergi katekizmus átdolgozása. — A lelkészi vizsgák egyenlősítése. — Szintén végszó J. S. urhoz a zene terén általában. Szénfy Gusztáv. — Világkrónika. (Jassy, Málta, Boroszló, Detmold, Württemberg, Baden, Bécs, Sárospatak.) — Gyász hírek.

+ (Hartleben olvasó-tárából) megjelent: „I. Napoleon fénykora és hanyatlása.“ Regényes korrajz, írta Mühlbach L., fordította Kovács Géza; továbbá: „A nászruha.“ Irta Dumas Sándor, ford. K. T.

+ (Jogtudományi munka.) Pap Dénes ügyvéd Mitlacher Vilmos után ily című munkát ültet át a magyar törvénytudományi irodalomba: „A peres ügyeken kívüli jogügyletekbeni bírósági eljárás gyakorlati kézikönyve, bírák, ügyvédek, közjegyzők stb. használatára.“ E munka első füzeté még tavall jelent meg, a második füzetet pedig most kaptuk. A jelen füzet ára 2 ujt. Még két füzet van hátra e munkából. Kár, hogy oly lassan halad. Veszprémben jelenik meg.

— (A „Válságos napok“ című regény) néhány nap óta már könyváruai uton is kapható. Ugy látszik, a munka derék irónője, Emilia, mindinkább kedvenczvé válik a magyar regény-olvasónői közönségnek. Ezt tanúsítja a számos megrendelés, mely ezen előfizetési uton megjelent műre beérkezett. A két kötet bolti ára 2 ft. 50 kr.

⊙ (Somogy megyének is less magyar lapja.) Örvendünk e haladásnak, bár mi Kozma Sándor urat, a somogy megyei gazd. egyesület titkárát sejtettük szerkesztőnek, mindazáltal Roboz István ur vezetésében is elég kezességet véltünk birni arra nézve, hogy e lap, hacsak a közönség pártolása kellően támogatja, igen hasznos közlönye leend vidékének.

+ (Seastits János) egy kis várakozásra kéri föl előfizetőit, miután zeneszerzeményei vésetése az ígért időre el nem készülhetett. A megrendelt példányok ápril 30-án okvetlen szét fognak küldetni.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

△ (A pesti gyalu s fametszőgyár) napról napra több megrendelést kap. Legújabbban mintegy 200 ezer forintnyi különféle famunka elkészítésére kapott megbízást, minek részint a társulat pesti fő-, részint upesti fiokgyára fog megfelelni. E megrendelésből 80,000 ftnyi a keleti vaspálya számára van töve. E gyár sikerrel működése ismét felelet roszakaróink azon állítására, hogy Magyarországon a gyárvállalat meg nem állhat.

⊙ (Az erdélyi gazdasági egyesület) utóbbi bizottmányi ülésében bizottság lön kinevezve egy földhitelintézet iránti terv kidolgozására. E bizottság elnöke gr. Bethlen Farkas.

⊙ (A Kis-Duna szabályozását), melyet a győri községtanács tervezett, fölsőbb helyen helybehagyták s e czélra 30,000 ft. kölcsön lön megengedve.

△ (Hegyaljai borainkkal) s általán északkeleti kereskedésünk Lengyelország szétszaggatása óta felette megcsökkent s azóta nem is jött helyre többé. Érzik ezt, s igen sajnosan hegyaljai szőlőművelőink. Lengyelországban most is isznak ugyan tokajt, csak hogy a mit ott a lelkiismeretlen kezelők e néven árulnak, legtöbbször nem egyéb, mint jóféle gabonapálínkákból s valami édes szörpökből készült vegyülek. De máskép lesz ez ezután! Mi mindig remélünk, s a reményből soha ki nem fogyunk, ez egy jó oldalunk meg van! Ugyanis reméljük, ha majd Kassából Gallicziába vasut visz; ha a gallicziai vasutakkal érintkező oroszországi s porosz-lengyelországi vonalak elkészülnek s ha az orosz kormány a borbevétel mostani egetverő magas vámját leszállítja — tokaji borkereskedésünk ismét felvirágozhatik, egy tokaji borkereskedő-társulat vagy egyes lelkiismeretes vállalkozók kezei közt. Adja az egek ura, hogy az a sok ha tokajink utjából minélelőbb elháruljon!!

Közintézetek, egyesületek.

— Az Akademia apr. 16-i ülésében báró Podmaniczky Frigyes levelező tag örvendetesen lép meg az Akademiát azon jelentéssel, hogy azon küldöttség tiszteletére, mely a horvátországi szükölködők javára rendezett nemzeti színházi előadás jövedelmét Zágrábra vitte s melynek ő is tagja volt, ugyan csak Zágrábban e hó 14-dikén nagy ebéd adatott s ez alkalommal a horvát történelmi társulat elnöke, Kukuljevic Iván ezen társulat részéről becses magyar és latin eredeti kéziratok gyűjteményét nyújtotta át ezen ünnep emlékére a m. Akademia számára, kérve, hogy az Akademia is tisztelje meg a tört. társulatot történelmi kiadványai megküldésével. A jelentést tevő tag egyersmind be is adá az ajándékozott kéziratokat. Az Akademia köszönetet szavazván a szép ajándékért, csak emlékezetbe hozatott azon már régebbi határozata, hogy minden történelmi kiadása megküldendő a horvát történelmi társulatnak. — Ezután még bejelentetett Jakobei Károly festész adománya, ki két széphalmi képének könyomatát 50—50 példányban nyújtja át az Akademiának, a belőlök eredő jövedelmet az Akademia palotájára szentelvé; bejelentetett továbbá a gr. Degenfeld Antal könyvtára részéről a Weinmann-Breler-féle nagy növénytanai munkája négy folio-kötetben s igen szép szines képekkel.

△ (Az ugocsi gazdasági egyesület) alakító közgyűlését, márcz. 23-án tartotta Nagy-Szölösön. A gyűlésen a kisebb gazdák is meglehetősen számban jelentek meg. Az egyesület 152 taggal megalakult, a mit egyelőre kielégítő eredménynek tekinthetni, miután az aláírási ivenk alig pár héttel előbb voltak kiosztva. Biztos a kilátás, hogy a községek, mint testületek, az egyesület tagjai közé állnak. A bizottmány által kidolgozott alapszabályokat a gyűlés csak egy módosítással elfogadta. Elnökül báró Perényi Gábor ur ő méltóságát választák meg. Az egyesület célbavett szőlőiskolája helyiségül a nagyszőlősi szőlőhegyen a mélt. b. Perényi család 20. a csemetékert helyiségül pedig az akli szőlőhegy szomszédosságában t. Kovács Lojos ur 20 hold földet ajánlkozni sziveskedtek. Ez egyesület e lelkes felkaroltatása, annak rövid időn fölvirágzását engedni remélünk. (Lásd bővebben a P. U. múlt számában, a Vidéki levelezés között.)

Mi újság?

+ (A megrendítő hatás, mit gr. Szechenyi István halálának hire) a két magyar haza minden vidéken előidézett, napról napra nagyobb mérvben tünik fel. A lapok telvék ezen gyászsemmény hatásáról minden vidékről érkezett tudósításokkal. E helyen csak néhányat említünk meg. A Békésen f. hó 12-én összegyűlt gazdasági egyesület, b. Eötvös József indítványára, a nemzet nagy halottját egy hónapig gyászolni határozta. Gróf Teleki Sándor, ref. egyház gondnoka, intézkedést tett, hogy a traktusához tartozó községekben Szechenyiért gyászistenisztelet tartassék. Kecskeméten ugy a katolikus mint a két ref. egyházban f. hó 16-án gyászistenisztelet tartatott, melyen mind a czéhek, mind a kaszinó tagjai testületileg jelen voltak; ezenkívül a kaszinó még a következőket határozta: hogy tagjainak legmélyebb részvéte a Szechenyi családnak írásbelileg kifejeztessék; továbbá a tagok egy hónapig gyászt viselnek, mialatt a kaszinó helyiségeiből minden zajos multság száműzve lesz; végre a kaszinó tagjai e hó 19-én ünnepélyes gyászisteniszteletet tartottak. Ugyanily határozatot hoztak az abonyi és békési kaszinók is, ez utóbbi különösen még azt is határozta, hogy a m. Akademia által tervezett Szechenyi-szobor létesítéséhez közpénztárából 25 fttal járuland. Hasonlag gyászt öltöttek Nagy-Kőrös és Gyöngyös polgárai is; ez utóbbi helyen a gyászistenisztelet f. hó 17-én volt. Kolozsvárt a f. hó 10-ére tervezett műkedvelői hangverseny a horvát szükölködők javára, e napról elhalasztatott, valamint a színházi előadás is elmaradt, mert e napon érkezett oda a megrendítő hír: hogy Szechenyi meghalt! Ily híreket az ország számos vidékéről veszünk. Így többi között láttunk egy gyászkeretű jelentést, melyet Somogyból kaptunk, s melyen ez egyszerű de megható és méltánlandó felhívás volt:

„A nemzet nagy halottjéért, a legnagyobb magyar gróf Szechenyi Istvánért ápril 30-án reggeli 9 órakor Somogy megye közönsége gyász isteni szolgálatot tart, melyre az elhunyt iránt tanúsított országos kegyeletnél fogva mindenki bizton elváratik. Áldás és nyugalom a feledhetetlen halottnak!! — Kelt Kaposvárt ápril 11. 1860.“

E tárgyra vonatkozólag Fertő-Nezsidéből veszszük e sorokat: „Fertő-Nezsidének ajakra német, de szívben magyar közönsége, ápril 17-én reggeli 9 órakor a nagy Szechenyi István grófért fényes egyházi szertartással gyászisteniszteletet tartott. Feldult kedélyállapota újabb időben csillapuló félben levén, felgyógyulásához oly szép reményt ápolánk kebleinkben: nemcsoda tehát, hogy villámerővel sújtott le bennünket halálának legkevésbé sem várt borzasztó hire! Forró imát bocsátánk a Mindenhatóhoz, hogy súlyos veszteségünket reményteljes fiaiban pótolja ki; hogy atyjukhoz hasonló hazafiak — hogy a nagy Szechenyi névnek méltó hordozói legyenek!“

És Te, meghaldogult nagy Férfi!

„Elsz köztünk dicsben, s kik utánunk lesznek, azoknál; Vagy meghalhat-e az, kit kedvelt nemzete fenntart, S érdemeit kőgula helyett szívébe bevészte?“

+ (A Kisfaludy-társaság) ismét új életre ébred hamvaiból. Ezen, a magyar szépirodalom emelésére 1836-ban alakult társaság újjáalakítása, újabb alapszabályok szerint, legfelsőbb helyről meg van engedve.

+ (Az első magyar festészeti akademiát gyámolító társulat) f. hó 20-án az akademia helyiségeiben közgyűlést volt tartandó, melynek tárgya a 16 év óta fennálló társulat feloszlása volt. Marastoni Jakab folytonos és mindinkább gyöngélkedése miatt kénytelen az általa alapított festészeti akademiát megszüntetni s így az azt gyámolító társulat is feloszlik. Azonban vigasztalásul írja „B. H.“, hogy az akademia sok pénzbe került fölszerelése nem fog egyelőre szétszórva eladatni, hanem a társulattól már is alakult bizottmány minden igyekezetét arra fordítandja, hogy a megszünt Marastoni-akademia elemeiből egy új szerkezetű s nagyobb kiterjedésű festészeti akademia támadjon.

+ (Libay Lajos jeles hazai festésünk) legfelsőbb helyről művészeti aranyéremmel lön kitüntetve.

+ (Reményi Ede) hanyversenyeit Miskolczon befejezvé, onnan Egerbe ment, hol husvét vasárnapján az érsek misején két izben solót játszott; f. hó 9. és 10-ikén pedig hanyversenyt tartott a kaszinó termeiben, nagy közönség előtt. Az elsőt különösen emlékezetessé teszi az, hogy benne a köztisztelőben álló főpásztor Bartakovics Béla ő nagyméltósága is megjelent, a közönség örömteljes éljenzése közt. Reményi mellett társa, Beale angol zongoraművész is méltó volt szép magánjátékaért a közeliismerésre, mely koszorunyjtásban és zajos tapsokban nyilvánult.

+ (Willmers második hangversenye) mult vasárnap délben tartatott meg az „Európa“ termében. Műsorozata igen érdekes volt. Egy sonatát kivéve, a többi, mit Willmers játszott, mind az ő saját szerzeménye. A hangverseny a lehető legszebb élvezetet nyújtotta a szép számú közönségnek. Különösen nagy hatást idézett elő a „Magasan repül a daru“ ismert népdalra szerzett legújabb átíratával, melyet szintén eljátszott, még pedig zajos kívánatra ismételve.

+ (A horvátoknak szóló adomány kézbesítése.) Zágrábból jelentik: hogy a pesti nemzeti színházban a horvát szükölködők javára adott előadás rendezésével megbízott választmány küldöttéi gr. Festetics Béla, gr. Károlyi Sándor és b. Podmaniczky Frigyes által a nevezett jótékony előadás jövedelmét 5500 ftot az említett választmány egy levele kíséretében f. hó 13-án horvátországi bán ur ő excljának kézbesítette. A küldöttéket horvát atyánkfiai nagy szíveséggel és kitüntetéssel fogadták s irányukban, mintha a régi jó időket élnek, a legnagyobb előzékenységet tanúsították.

+ (Budán a Lukács-fürdő egy része) vasárnapról hétfőre éjjel leégett.

+ (Megörülés.) Kiss Márton ki a boldogult gróf Széchenyi István mellett, ennek utolsó életszakában titkári hivatalt viselt, Bécsből érkezett tudósítás szerint Döblingben megörült. A szerencsétlen csak néhány hó előtt ment fel Bécsbe a titkári állomás elfogadására, a gróf általi meghívás következtében, kinek már az 1848. előtti időkben is teljes bizalmát bírta. A forradalom óta Pesten nevelősködéssel s az utóbbi években egyik magyar lapnak javításával kereste élelmét, s általában azonosan csendes, nyugodt kedélyű, szerény, szelíd magaviseletű férfinak ismertetett.

+ (A Széchenyi-tért) új bérlője Reichl ur lehető legkellemesebbé és legtisztábbá alakította át; e végből több száz új nemesfajú fát ültetett be ez idén, a kioszkot újból kipadlótatván, üveges oldalakkal látta el, úgy hogy benne most már táncvizigalmat is lehetne rendezni. Az e téren két év előtt tartott zártkörű összejövetelek ez idén is megújulnak.

+ (Jótékonycséldé sorsjáték.) A fővárosi arisztokratia több tagja, mint már említettük, engedélyért folyamodott egy sorsjáték rendezhetése végett a horvát szükkölködők javára. A m. miniszteriumtól az engedély, és pedig egy díjmentes tárgy-sorsjáték tarthatására, melyre 50 kros 120 ezer darab sorsjegy fog kiadatni, már leérkezett, és kivételkép meg van engedve, hogy a sorsjegyek jövedelméből 334 nyereségtárgy vásároltathassék. A sorsjáték-terv szerint a nyereségek közül a főnyerő 12,000 ft értékű leendő; azután jó egy 1000 ftos, két 500 ftos, tíz 100 ftos, husz 50 ftos száz 20 ftos és kétszáz 10 ftos nyereségy, úgy hogy a nyerő számok összesen 20,000 ft értéket képviselendnek.

⊙ (A Gusztáv-Adolf-alapítvány központi evang. egylete) Lipcséből 7541 ftozt küldött 11 magyarországi község és iskola részére kiosztás végett.

+ (A múzeumi terem díszítése), miután e czélra lelkes hazánk leányai adakozásai folytán már igen szép összeg gyűlt be, legközelebb már megkezdett. A legelső munka a nagy terem és az abba vezető rondella kipallózása lesz. Ezenkívül 100 szék van megrendelve s a karzatok feldíszítése. A munkákkal Szabó, budai asztalosmester van megbízva.

+ (A n. Múzeum termei földdísztésére) Jeszenszky Danóné Balassa-Gyarmaton 17 aranyat s 46 ftozt, Pálffy Kamilla Pápán 54 ft. 10 krt, Hegedüs-Halmay Ottilia Jászkiséren 27 ft. 50 krt, Füleki-Szentiványi Mária Szerencsen (Zemplénben) 69 ft. 5 krt, Péterffy-Malonyay Emilia Krubócson (Zemplénben) 3 aranyat s 69 ftozt, Latinovics-Somsich Mária Pesten 345 ftozt, báró Rudnyánszky Anna egy aranyat s 102 ftozt, Nagy Elekne Pozsonyban 44 ftozt, Konde-Nyáry Julianna Szerdahely-Ujfaluban 37 ft. 10 krt, Hanzen-Deschan Zsófia Temesvárott 212 ftozt, gróf Zichy Livia 930 ftozt gyűjtöttek; továbbá Békési Klára Szeghalomról 50 ft. 30 krt küldött, Bottlik Erzsébet Pesten két ezüst forintot, Maráky Erzsébet Madoniczon (Nyitra) három huszast és egy rubelt, Rosos Klementina Pesten 2 ftozt adtak. Csomor-Török Berta 10 ftozt, Bohus Julia Aradon 10 ftozt, Bir'y Krisztina Pesten 31 ftozt 10 krt, Bujanovics-Beniczky Julia Tót-Izsépen 15 ftozt, Vásharhelyi Jánosné Aradon 13 ftozt, gr. Zichy-Kray Irma Pozsonyban 70 ftozt, Bacskák-Bartal Mária Pozsonyban 240 ftozt, Dobozy Dánielné Tisza-Kesziben 14 ftozt, Draskóczy-Jeszenák Luiza bárónő 167 ftozt, Kállay-Blaskovics Amália Pesten 100, ftozt, Hentaller-Batta Szilárda 33 ft 30 kr, Bartal-Perczel Erzsébet Faddon (Tolna) 55 ft 10 krt, Gerenday Ambrusné Pesten 42 ftozt, Eördögh-Csomortányi Amália Jászberényben 239 ftozt, Földváry Elekne sz. Teleky Julia grófnő Péteriben (Pest) 40 ftozt, Pilaszánovics-Horváth Irén Baján 70 ftozt, gr. Desewffy Emilné sz. b. Wenkheim Paulina Pozsonyban 60 ftozt gyűjtöttek; továbbá gr. Cziráky Jánosné sz. gr. Dezasse Luiza Lovasberényből 100 ftozt, Luka Lajosné sz. Luka Mária Nényén (Hont) 15 ftozt küldöttek.

+ (A „Vadász- és Versenylop“ szerkesztősége jelenti), hogy „A testgyakorlatnak tudományos rendszerét teljesen kifejtő kézikönyv“ kidolgozására kitűzendő pályadíj nálá eddigelé 56 db. arany van megajánlva. Az ajánlók neveit a pályakérdés és pályadíj kihirdetése alkalmával közzéteszi a szerkesztőség, addig is pedig ujjolag kijelenti, hogy a díj növelésére küldendő minden adalékot elfogad.

— (A testgyakorlat ügyében) olvassuk a Vad. és Vers. Lapban: Egy érdekes dologról kívánjuk tudósítani az emberképzés barátait. — Ifjabb Magvassy Mihály győri testgyakorlati tanító f. hó 17-kén déli 12 órakor tette le a szabad testgyakorlati vizsgát a Clair tanító ur alatt levő nemzeti testgyakorlatban, az intézet pártfogója Zichy-Ferr. Manó gr., elnöke Szápary Antal gr. és Károlyi György gr. ő mgaik és Batizfalvi Samu orvostudor s orthopaediai tanár ur, valamint több meghívott vendég jelenlétében — kitűnő sikerrel.

Meglepő volt azon nagyra vitt ügyesség is, melyet e vizsgának részletei közt jelenvolt gyakorló derék magyar ifjaink kitüntettek s mely a testgyakorlatnak a nevelő-intézetekkel összekötését országszerte kívánatossá nemcsak, hanem szükségessé is teszi.

Annál nagyobb dicsérettel kell tehát említenünk Magvassy ur szorgalmát, mit e téren kifejt s mire még törekszik azáltal is, hogy a gyógytestgyakorlatot is Berlinben, hová a jövő télen utazni fog, elsajátítani készül. Nagy méltánylást érdemel kiválólag azon indítványa és ajánlata, melylyel a jelenvoltakat meglepte; — előadta ugyanis elnök ő mgának, miként szabad testgyakorlati magyar kézi könyvünk még mindig hiányzik, holott francia, angol s német nyelven már jobbnál jobb van elég; kéri tehát ő mgát, sziveskednék intézkedni, hogy egy a testgyakorlatnak tudományos rendszerét teljesen kifejtő kézikönyv kidolgozására pályadíj gyűjtessék és tüsszessék ki, mihez ő ezennel 3 darab száz arannyal járul és még többet gyűjteni ajánlkozik; mi közhelyesséssel fogadtattott.

Meg kell még említenem, hogy ugyancsak Magvassy ur a kisedővás

körül is teljesen kiképezvén magát, e részben vizsgáját a kisedővó-intézeteket M. O. terjesztő egyesület képeződjében Ney Fer. ur igazgatósága alatt szintén igen jó sikerrel mai napon tette le. — Közli R. J.

+ (Buda városának testgyakorló-tanodája), mint Clair Alajos, ez intézet főtanítója jelenti, ápril 16-án volt megnyitandó. Hogy a testgyakorlatokban a kevésbé tehetősek is résztvehessenek, ezen nyári évfolyamra az illetékar felére szállítottatott le, teljesen szegények számára pedig 10 szabadjegy van fentartva. Oktatási napok és órák: hétfő, szerda, péntek, 4 vagy 5 óra délután. Felölttek számára esti 6 óra után is adatik oktatás. A közlebbi feltételekről magában az intézetben vagy az új várutczában értesülhetni. A beiratások történnek az említett napokon és órákban.

⊙ (A Duna apad), mely a napokban vésszel fenyegető fokra emelkedett; csak egy lábnyi hiányzott, hogy a lánczidon felül ujon épült s még épülőben levő rakpartot el nem borította! Egy ölnél azonban több hiányzott még ahhoz, hogy a pesti partokon s töltéseken át a városba csapjon. A mostani, bár szintén rendkívüli vizmagasság ellen Pest biztosítva volt, de nagy csapás érhetné, ha az 1838-kihoz hasonló nagy ár jelennék meg, mert az ár egy ölnél többel magasabb volt, mint a Dunapart legmagasabb töltése!

+ (Dr. Bökai Jánost) a pesti gyermekkorház igazgató orvosát, a bécsi orvosegyelet levelező tagul választotta.

⊙ (Nagykereskedői kényelem.) Egy bécsi nagykereskedő Hamburgban kis gözöst rendelt meg maga s családja számára, azon czélból, hogy ha ő vagy övéi a Duna mentében utazni akarnak, ezt kényelmesen saját alkalmazosságukon tehessék. — A gözös akkora lesz, hogy csupán tíz egyént fogadhat be.

⊙ (Egy újabbkori hamis proféta.) Déli-Tirolban Pladen községben rég időtől folyt a vita azon kérdés felett: vajjon az egykor egy ausztriai herczeg által a községnek adott erdőt a szegényebbek is használhassák-e? A vagyonszabók a használatból a szegényeket ki akarták zárni, mivel az ajándéklevélben különösen nem volt megemlítve, hogy az erdő a szegényebbeknek is adatik. A mult őszszel egy 14 éves pásztorgyerek elbeszélé a papnak, miszerint kint a legelőn egy kísértet jelent meg neki, mondván, hogy ő a purgatoriumból csak akkor szabadul meg, ha a községben az erdő végett minden viszálykodás megszűnik s e czélra megmutatta neki a helyet, hol az eredeti adomány szövege megtalálható. Többen kimentek a fiuval és találtak is a földben több palatáblát, melyeken az adománylevél latin nyelven meg volt írva, ép úgy, mint a községnél levő levélben, csak hogy a palatáblákon e szavak is ott voltak a szövegben: az erdőt a gazdagabbak úgy, mint a szegények használhassák. A falu szegényei erre valóságos profétának kezdék a pásztorfiut tartani, ki János napján a temetőben elkezdett papolni, mondván, hogy ő nem magától beszél, hanem egy lélek mondta neki a szavakat, mire egy közel sírből csakugyan tompa hangok jöttek elő, mondván, hogy a talált palatáblákon kell keresni az eredeti okmányt, és hogy ő, ki a községnél levő okmányt fogalmazta s e szavakat, hogy az erdőt a szegények is használhassák, onnét kifejejté, addig meg nem szabadul a purgatoriumból, míg az ügy e szerint el nem lesz intézve. — A fiatal profétát másnap a rendőrség elfogta, s az itt kivallotta, hogy a legelőn egy ur járt hozzá, ki őt az okmány latin szövegére, hasbeszédre s egyéb szemfényvesztési fogásokra s mindarra, mit tett, betanítá s a temetőben beszéde közt lélekidezéskor a hasbeszédet alkalmazta is stb. Most az illető hatóság ezen ur kinyomozásán fáradozik.

△ (Helyi közlekedés.) Az újpestiek kérvényt adtak be a dunagőzhajózásához, hogy a Pest-Buda s Ó-Buda közt járó gőzösök Újpestet is érintsék.

⊙ (A bécsi közönség sokat nevet), de, a mint illik, meg is adja árát; különben Treumann, az új komikus színház igazgatója, nem fizethetne részvényeseinek évenként 20,000 ftozt, s Nestroy-nak, első komikusának, havonként 5000 ftozt!

+ (Halálozás.) Rohrer Antal, a szegedi gymnasiumnak köztisztviselőben állt igazgatója, örök nyugalomra költözött. Temetése folyó hó 11-én a legnagyobb ünnepélyességgel s roppant számú gyászkiéret jelenlétében ment véghez.

△ (Felfordult világ.) Eddig a szerkesztők szokták fizetni az írókat, most pedig példa van rá, hogy milliomos titkos írók százezrekkel jutalmazták a szerkesztőt, csak hogy elmeszüleményüket, legalább holtok után nyomassa ki. Legközelebb egy, Bécsben megjelenő francia folyóirat szerkesztőjének Grätzben meghalt grófné 200,000 ftozt hagyott hátra oly föltét alatt, hogy az általa írt „L'avenir de l'aristocratie“ (az arisztokratia jövője) című értekezését folyóirata legközelebbi füzetében nyomassa ki. Nem tudjuk, megteszi-e a kollega?

Lelevezés.

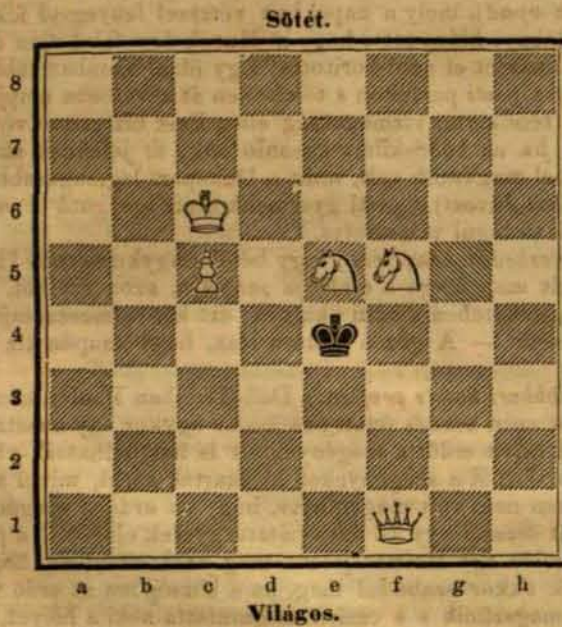
Kis-Körös, márczius 22. (Hazaifui adakozások. Színészek. Sikertelen rablás.) Kis-Körösről a Pest-Solt megyei homokvidékről, érdekes lesz, nem kérdés, csak hazafias kötelesség lerovasának tudatása végett valamit a hon előtt nyilvánosságra juttatni. A mult évi három ízben jégcsapás után érezhető nyomor, miatt sem hült ki a lakosságnál a hazafiuság érzete, — a Kazinczy-ünnepélyből 104 ft küldetett be, az Akadémia tőke gyarapítására és épületére, mint egy 300 ft. gyűjtetett össze, s rendeltetése helyére szállítottatik, a kis-körösi táncvizigalom jövedelme, mely a hasonló mezővárosoknál, nemzeti szellem és öltözet tekintetében nem maradt hátra, a járási kórház alapítókéjének, mely 600 ftból áll, öregbitésére 40 ftaban adatott által, — jelenleg pedig hat hét óta, ezen városban sikeresen tartja fenn magát Keszi József nemzeti színészársasága, s honi nyelvünk felvirágoztatása rendszeren megtölti hallgatókkal a terem, — ez mind jele annak, hogy a homokvidék

népe, a nemzet felemelkedésének, nagy épületéhez, hű munkásokként hozzájárulni soha el nem mulasztandja. Márczius 18-án tartatott meg az evang. egyháznak, az új szervezet tárgyában nagy gyűlése, s a 8000 lélekből álló egyház 2000 férfi által volt képviselve. Az eredmény ismeretes. Megemlékezésre méltó, hogy márczius 17-én éjjel tájon az árvabizottmányánál, a város főutcáján rablócsapat tört be, a pénztárt feltörni vagy egészben elvinni

szándékolván, a 12 mázsa Wertheim-féle pénztár azonban hatalmasan daczolt, minden csapásnak, vésésnek és az elvitelnek, s az épületen rombolásokat kivéve más kár nem történt; ez egy új adat a Wertheim-féle szekrények czélszerűségének kitüntetésére és ajánlására. Itt ezen egy eset, sokszorosan megfizette annak egész árát. A gonosztevőknek, kik számra heten voltak, még nyomukra nem jöttek. S.

SAKKJÁTÉK.

16-ik sz. feladvány. — E., W. és P.-től (Pesten).

Világos indul s 4-ik lépésre matot mond.

A 9-ik számú feladvány megfejtése.

- Világos. Sötét.
- 1) B a 1 — a 7 h 3 — h 2
 - 2) H b 7 — a 5 † K c 4 — b 5
 - 3) B a 7 — b 7 † K b 5 — a 5 : vagy c 5 :
 - 4) b 2 — b 4 †

Helyesen fejtették meg. T.-Sz.-Miklóson: Frankl A. — Veszprémben: Fülöp József. — Kis-Turon: Ruttkay Mór. — Berhidán: K-y. — Pesten: Cselkó György. — Léván: Ráfael. — Parabuliban: Rothfeld József.

A sakkjáték általános szabályai.

1. §. A sakkasztal úgy állítandó fel, hogy mindegyik játékosnak jobb keze felől a szélső koczká világos legyen. Ha az alakok rosszul volnának fölállítva, a négy első húzás megtétele után annak helyreigazítására mindkét játékos beleegyezése szükséges.

2. §. Az indulás és a szín sorshuzás által döntendő el. A szín az egész játék alatt megmarad, az indulás azonban minden játszmában váltva történik, minden tekintet nélkül arra, hogy az előbbeni játszmában ki lett diadalmas.

3. §. Ha a játékos valamely alakot megérint, avval menni — vagy ha az az ellenségé, azt ütni köteles, ha csak előre ki nem köti, hogy azt igazítani akarja. Ha a megérintett alak nem huzhat: büntetésül a Király lép; de ily esetben magát el nem sánczolhatja. Ha a Király sem léphet, a megérintés semmi következményt sem von maga után.

4. §. Csak a Királynak kell sakkot mondani, ámbár ez is fölösleges.

5. §. Az nyer, ki az ellenséges Királyt megmatolja, tekintet nélkül arra, hogy az a táblán egyedül áll-e? Kétes végjátékban azonban, ha az ellenséges Király 50 húzás alatt meg nem matolható, a játszma döntetlen marad.

6. §. Ha egyik játszófél pattá lesz, a játszma döntetlennek tekintendő.

7. §. Elsánczolásnak csak akkor lehet helye, ha még sem a Király, sem a Bástya nem mozdultak. A Királyt sakkon keresztül elsánczolni nem szabad.

8. §. Ha a még ki nem mozdult gyalog oly mezőn keresztül akar kettőt lépni, melyre ellenséges gyalog üthet: azon az ellenfél beleegyezése nélkül át nem mehet, s menet közben (en passant) elüthető, mintha csak egyet lépett volna.

9. §. Az ellenséges mezők első sorára beérő gyalog oly tisztí rangot és hatáskört nyer, minőt a gyalog tulajdonosa kíván, ha mindjárt azon tisztet még el sem vesztette volna. Így lehet egyszerre két Vezér, három Huszár stb.

Színházi napló.

Péntek, april 13. Egressy Gábor negyedik s utolsó vendégjátékul: „Csárdá.” Dráma 5 felv. Scribetől. Péter czárt Egressy játszta; a zajos tap-

sokban, melyekben kiléptekor s játéka közben is többször részesíték, a közönségnek kétségkívül azon ohajtása nyilvánult, hogy bár mihamarább találkozhassanak vele újra, de most már nem mint vendéggel, hanem mint állandóan szerződött taggal. Az előadás egyike volt a legkevesebbé gáncsolhatóknak.

Szombat, april 14. „Ernani.” Opera 4 felv. Zenéje Verditől.

Vasárnap, april 15. Réthy Mihály, mint ujonan szerződött tag első fölépteül: „Vén bakancsos és fia a huszár.” Eredeti népszínmű 3 felv. Irta Szigeti József. Valahára tehát ismét együtt láthattuk a legjobb „vén bakancsos” és a legjobb „Friczit”; ez Szigeti, amaz pedig Réthy, ki ez este, mint szerződött tag, először lépett föl, zajos tapsokkal üdvözlötve a közönség által, melynél az ő eredeti népszínmű-alakjai folyvást a legjobb emlékezetben álltak.

Hétfő, apr. 16. Feleki Miklós javára, először: „Egy tékozló apa.” Színmű 5 felv. Ifj. Dumas után fordította Feleki M. Az új darab annak idejében Párisban nagy hatást csinált, a minek egyik oka az is, hogy a francia társaséletet igen hiven tükrözi vissza; nálunk azonban nem birt oly élénk érdeket gerjeszteni, bár a tetszésnyilatkozat a közönség részéről többször megújult. Az előadást igyekeztek a színészek minél jobbra tenni.

Kedd, april 17. „Észak csillaga.” Opera 3 felv. Meyerbeertől.

Szerda, april 18. Harmadszor: „A szigetvári vértanúk.” Eredeti szomorujáték 4 felv. Irta Jókai Mór.

Csütörtök, april 19. Erdei Róza k. a. első fölépteül: „Troubadour.” Opera 4 felv. Zenéje Verditől.

Szerkesztői mondanivaló.

5056. Udvari. K. N. K. A leírás teljesen fölébreszté kíváncsiságunkat, s igen szeretnők, ha a titokszerű régi képet szakértőkkel közölhetnők. Talán kitalálja ön ennek módját.

5057. Kocsord. Gergelyi Lajos urnak. Az előfizetés későn (febr. végén) küldetvén be, ekkor a P. U. első 6 száma már elfogyott, a V. U. számait, melyekből nagyobb mennyiséget nyomtatunk rendszeren, elejétől fogva mind megküldhetjük. Azóta rendszeren történik az elküldés. (Kiadóh.v.)

5058. Felcsuth. L. L. Lapunk mult száma feleletül szolgálhatott ön kérdésére. A mennyire lehetett, siettünk. A „föltételek” teljesítését a cikk bevégezte után ígérjük s lapunk illető rovatára utasítjuk önt.

5059. Schiller néhány kiadatlan verse. Nem idevaló ugyan, de ha bebizonyul hogy valóban kiadatlanok, nemokára meglepjük vele Germaniát.

5060. Mészófalvi. M. F. Panasz a nagybányai műkedvelői előadások nem eléggé magyaros szelleme miatt. Az utóbbit csak a szavaltatok képviselték. A műsorozat készítőjétől több korszerű tapintat váratik. — Ohajtjuk, hogy a kívánat teljesüljön.

5061. Kába. B. J. Az igaz, hogy 28 év mulva lesz 1000 éve, hogy a magyar hazát Árpád népe megalapította. De azért korán volna, még most készülteket tenni ezen ezeredik születésnap megünnepléséhez. Hadd jusson közel utódainknak is egy kis lelkesedni való. Mi azon legyünk, hogy ez időt elérhesünk boldogan, s a gazdaságot rendezve adhasuk át az új ezredév nemzedékének. — A közölt tény, ha lehet, adandó alkalommal. A verseket adjuk.

5062. Galsa; Lónya; Orosháza. Az adakozási összegek lapunk szerkesztésének bezárása után érkeztek. Jövő számban.

5063. Szászváros. Z. K. Vettük a cikket. Azt az ajánlott ezuttal nem kérjük. Megjön annak is az ideje. Vizszontlátásig!

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. napár	Gör.-orosz napár	☉ Nap- kelet nyug.		Izraelit. napár	☾ Hold- kelet nyug.			
			6.	p.		6.	p.	6.	p.
Aprilis			Aprilis (ó)		Nisan				
22	Vasár.	62 Caius Sot.	62 Caius	10 B1 Herod	5 2	6 56	30	5 2	8 52
23	Hétfő	Adalbert p.	Béla	11 Antipas	5 0	6 57	1 Igar	5 33	10 3
24	Kedd	György v.	György	12 Terentius	4 58	6 58	2 Nabah	6 11	11 6
25	Szerda	Márk ev.	Márk	13 Artem.	4 56	6 59	3	7 4	* *
26	Csütört	Kilít pápa	Ervin	14 Martius	4 55	6 0	4 Nikan.	8 8	0 2
27	Péntek	Peregrin hv.	Zita sz.	15 Aristarch.	4 54	6 1	5	9 23	0 44
28	Szomb.	Valeria v.	Vit. Váli	16 Agapia	4 52	6 3	6 S. 2 P.	10 41	1 19

Holdnegyed: ☾ Első negyed 28-án 3 óra 51 perczkor délután.

TARTALOM.

Révész Imre (arczkép) B. Szathmáry K. — Mohács. Illésy Gy. — Fehérhegy-ségi utiképek (folyt. képpel). — Gróf Nákóné és cigányai (képpel). Székely J. — Képek Egyiptomból I. (képpel). Jobbak voltak-e a régi idők? [(vége) Dr. S. J. — Selyem-bogarak tenyésztése (folyt.). — Tárház: gr. Széchenyi István lakása Döblingben. — Kakas Márton levelei 125. — A m. Akademia palotája. — Irodalom és művészet. Ipar, gazdaság, kereskedés. Közintézetek, egyletek. Mi újság? Levelezés. Sakkjáték. Színházi napló. Szerk. mondanivaló. Heti naptár.

Felelős szerkesztő: Pákh Albert (lak. uri-utca 12. sz.)